

Consolidarea economiei sociale:

Impactul instrumentelor financiare, eficacitatea lor și
comunitățile de antreprenoriat social create

Publicat în noiembrie, 2025

CUPRINS

1. Rezumat executiv	5
1.1. Contextul general și scopul cercetării	5
1.2. Obiectivele principale ale cercetării	5
1.3. Metodologia utilizată.....	6
1.4. Principalele constatări	6
1.5. Recomandări sintetice	7
1.6. Impactul preconizat	8
2. Context și cadru politic.....	8
2.1. Contextul dezvoltării economiei sociale în România și Uniunea Europeană	9
2.2. Evoluția instrumentelor de finanțare pentru economia socială	11
2.3. Programul Educație și Ocupare 2021–2027 – Prioritatea 4 „Antreprenoriat și economie socială”: Cadrul strategic și instrumentele de finanțare dedicate economiei sociale	12
2.4. Alinierea cu politicile și reglementările europene și naționale.....	15
2.5. Concluzii	17
3. Cadrul conceptual și metodologic.....	17
3.1. Introducere.....	17
3.2. Cadrul conceptual	18
3.3. Logica intervenției și teoria schimbării	19
3.4. Obiective și întrebări de cercetare	20
3.5. Metodologia de colectare a datelor	20
3.6. Triangularea datelor și validarea rezultatelor	21
3.7. Limitări și ipoteze de lucru.....	21
3.8. Etica cercetării.....	22
3.9. Concluzii	22
4. Analiza descriptivă a contextului financiar.....	22
4.1. Introducere.....	22
4.2. Actorii principali în finanțarea economiei sociale	23
4.3. Cadrul de referință: Ghidul Solicitantului și Schema de minimis.....	24

4.4.	Tipologia instrumentelor financiare disponibile	35
4.5.	Profilul și nevoile de finanțare ale întreprinderilor sociale.....	37
4.6.	Obstacole identificate în accesarea finanțărilor	37
4.7.	Tendențe și bune practici europene	38
4.8.	Concluzii	38
5.	Rezultatele cercetării.....	39
5.1.	Analiză date cercetare	39
5.2.	Nevoile de finanțare identificate	41
5.3.	Atitudini și percepții privind Instrumentul financiar garanție de portofoliu plafonată combinat cu grant într-o operațiune unică care va fi finanțat prin FNCGIMM.....	42
5.4.	Atitudini și percepții privind fondurile de investiții sociale	44
5.5.	Obstacole și provocări sistemice	45
5.6.	Concluzii intermediare.....	46
6.	Setul de indicatori pentru măsurarea impactului	46
6.1.	Introducere.....	46
6.2.	Fundament metodologic și principii.....	47
6.3.	Tipologia indicatorilor utilizați	48
6.4.	Cadrul propus de indicatori pentru evaluarea impactului instrumentelor financiare	49
6.5.	Corelarea indicatorilor cu obiectivele cercetării.....	51
6.6.	Mecanisme de colectare și raportare a datelor.....	51
6.7.	Exemple de bune practici internaționale.....	52
6.8.	Concluzii	52
7.	Studii de caz analizate	53
7.1.	Întreprinderea socială AER – PIAȚA ALTFEL SRL	53
7.2.	ONG: ASOCIAȚIA AUTISM CEZAR NICOLAE	55
7.3.	Întreprinderea socială GO PLANET INVEST SRL	57
8.	Recomandări strategice și de politică publică	58
8.1.	Introducere.....	58
8.2.	Nivel strategic: Consolidarea cadrului de politică publică	59
8.3.	Nivel operațional: Îmbunătățirea instrumentelor financiare	60
8.4.	Nivel organizațional: Consolidarea capacității întreprinderilor sociale.....	62
8.5.	Recomandări privind ajustarea schemei financiare	62

8.6.	Impactul așteptat al implementării recomandărilor	63
9.	Concluzii generale	64
9.1.	Sinteza cadrului și a demersului de cercetare	64
9.2.	Constatări esențiale	64
9.3.	Lecții învățate și interpretare integrată	65
9.4.	Direcții strategice de acțiune	66
9.5.	Contribuția cercetării	67
9.6.	Concluzie finală	67
10.	BIBLIOGRAFIE	68

1. Rezumat executiv

1.1. Contextul general și scopul cercetării

Economia socială reprezintă unul dintre cele mai dinamice și reziliente sectoare ale economiei europene, contribuind semnificativ la incluziunea socială, ocuparea persoanelor vulnerabile și tranziția către modele economice durabile. În România, dezvoltarea economiei sociale a fost susținută în ultimii ani prin Legea nr. 219/2015, prin Planul de Acțiune European pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025) și prin Programul Educație și Ocupare 2021–2027 (PEO), Prioritatea 4 „Antreprenoriat și economie socială”.

Totuși, **accesul la finanțare rămâne una dintre principalele provocări structurale** pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție (WISE), care se confruntă cu dificultăți în obținerea capitalului necesar pentru dezvoltare și inovare. Lipsa garanțiilor, percepția de risc ridicat și absența unor produse financiare adaptate specificului social limitează potențialul de creștere al sectorului.

În acest context, cercetarea de față își propune să analizeze **eficiența și impactul instrumentelor financiare dedicate economiei sociale**, cu accent pe instrumentele de microcreditare și pe combinația grant-credit implementată în cadrul proiectului „*Future proof microfinance for social inclusion – MICROFUTURE*” (ID 01C0088). Scopul general al studiului este de a furniza dovezi empirice care să fundamenteze ajustarea schemei financiare, îmbunătățirea accesului la finanțare și consolidarea impactului social generat de aceste intervenții.

1.2. Obiectivele principale ale cercetării

Cercetarea a fost construită în jurul a cinci obiective majore:

1. **Măsurarea utilității creditelor** acordate întreprinderilor sociale prin instrumente dedicate.
2. **Validarea eficienței instrumentului** de microcreditare combinat cu grant.
3. **Identificarea provocărilor și oportunităților** de îmbunătățire a schemei financiare.

4. **Formularea de recomandări strategice** pentru politici publice și instituții financiare.
5. **Cuantificarea impactului socio-economic**, acolo unde datele au permis.

Aceste obiective sunt interdependente și urmăresc să ofere o perspectivă completă asupra modului în care instrumentele financiare pot contribui la consolidarea economiei sociale ca sector viabil, competitiv și orientat spre impact.

1.3. Metodologia utilizată

Cercetarea a fost derulată în perioada **iunie – noiembrie 2025**, sub coordonarea Fundației „Alături de Voi” România (ADV România), în parteneriat cu AFIN IFN SA, Social Finance Association (SFA) și RISE Romania.

Metodologia a combinat **analiza cantitativă și calitativă**, printr-un proces de triangulare a surselor și metodelor:

- **Analiza documentară** – a cadrului legislativ și de politici publice la nivel național și european (Planul de Acțiune European pentru Economia Socială, Recomandarea Consiliului 2023, Legea 219/2015, Ghidul de finanțare GSCS – 4.a.3, schema de minimis).
- **Analiza datelor din Barometrul Economiei Sociale 2025** – peste 200 de respondenți (întreprinderi sociale, ONG-uri, cooperative), oferind date statistice privind sursele de finanțare, nevoile de investiții și percepțiile asupra creditării.
- **Focus grup organizat** cu reprezentanți ai întreprinderilor sociale, instituțiilor financiare și rețelelor de impact, pentru validarea rezultatelor și identificarea soluțiilor viabile.
- **Analiză comparativă** cu modele internaționale (EVPA, FEBEA, Banca Etica ș.a.).

Această combinație metodologică a permis o abordare integrată, oferind o imagine realistă asupra stării actuale a finanțării sociale și a potențialului de dezvoltare.

1.4. Principalele constatări

Analiza datelor colectate evidențiază câteva concluzii majore:

1. **Accesul la finanțare rămâne limitat.** Doar 14% dintre întreprinderile sociale au contractat un credit bancar sau un microcredit, în timp ce peste 80% depind de granturi nerambursabile.
2. **Instrumentele dedicate (ex. AFIN IFN, NESsT Romania, BCR social finance)** sunt bine primite, dar insuficiente ca volum. Beneficiarii apreciază flexibilitatea și abordarea etică, însă solicită extinderea geografică și diversificarea produselor financiare.
3. **Există o cerere clară pentru produse hibride (grant + credit cu garanție acoperită de către alte instituții).** Acestea sunt percepute drept cele mai eficiente, deoarece reduc riscul financiar și stimulează disciplina investițională.
4. **Capacitatea financiară și de management rămâne o provocare majoră.** Mulți manageri de întreprinderi sociale nu dețin competențe adecvate pentru planificare financiară, ceea ce reduce absorbția capitalului disponibil.
5. **Măsurarea impactului social este insuficient dezvoltată.** Doar o parte dintre organizații aplică indicatori de impact, iar lipsa unei metodologii unitare la nivel național limitează vizibilitatea rezultatelor.
6. **Interes ridicat pentru un fond de investiții sociale.** Majoritatea respondenților ar sprijini crearea unui mecanism de tip *Social Investment Fund (SIF)*, cu participare public-privată, evaluare de impact și sprijin non-financiar integrat.

1.5. Recomandări sintetice

Pe baza constatărilor cercetării, sunt formulate următoarele direcții de acțiune strategică:

- **Crearea unui cadru național unitar pentru finanțarea economiei sociale**, corelat cu Planul de Acțiune European pentru Economia Socială a Comisiei Europene și Recomandarea Consiliului UE.
- **Dezvoltarea de instrumente hibride** (grant pentru subvenționarea dobânzii + credit + garanție de stat de minim 80%) cu dobânzi ajustate la performanța socială, de tipul celui propus a fi finanțată prin FSE+ prin intermediul FNGCMM ca administrator unic de grant.
- **Capitalizarea și extinderea AFIN IFN SA** ca intermediar financiar de impact la nivel național autorizat ca întreprindere socială.
- **Lansarea unui Fond de Investiții Sociale (SIF)** cu participare public-privată, orientat spre investiții etice și sustenabile.

- **Introducerea unui sistem național de măsurare a impactului social**, bazat pe o grilă comună de indicatori ajustat cu prevederile europene în domeniu.
- **Consolidarea competențelor manageriale și financiare** prin programe de educație și mentorat dedicate întreprinderilor sociale. Furnizarea de servicii one-stop-shop pentru antreprenorii sociali.

1.6. Impactul preconizat

Implementarea recomandărilor din prezentul raport are potențialul de a produce efecte semnificative la nivel economic și social:

- creșterea accesului la finanțare pentru minimum **1.000 de întreprinderi sociale** până în 2030 din care 647 întreprinderi sociale doar prin Instrumentul financiar **garanție de portofoliu plafonată combinat** cu grant într-o **operațiune unică**, finanțat prin Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021-2027 – Prioritatea 4 „Antreprenoriat și economie socială”, Obiectiv specific ESO4.1.;
- atragerea investițiilor private de impact de peste **10 milioane EUR**;
- crearea a peste **2.000 de locuri de muncă pentru persoane vulnerabile**;
- consolidarea capacității instituționale și a sustenabilității economiei sociale;
- alinierea României la **standardele europene privind finanțarea etică și investițiile cu impact social**.

Prin această cercetare, România face un pas important în direcția unei **economii sociale mature, competitive și orientate spre rezultate măsurabile**, demonstrând că investițiile sociale nu sunt doar acte de solidaritate, ci și instrumente concrete de dezvoltare durabilă.

2. Context și cadru politic

În ultimele două decenii, economia socială s-a afirmat ca unul dintre cele mai dinamice și reziliente sectoare ale economiei europene, oferind răspunsuri concrete la provocările sociale, economice și de mediu contemporane. De la integrarea persoanelor vulnerabile pe piața muncii, până la furnizarea

de servicii comunitare, dezvoltarea locală și promovarea modelelor de afaceri etice, economia socială a demonstrat că impactul economic poate merge mână în mână cu misiunea socială.

Pe măsură ce crizele suprapuse – sanitară, energetică, economică și climatică – au accentuat nevoia de modele economice sustenabile și incluzive, Uniunea Europeană a plasat economia socială în centrul politicilor sale de coeziune și redresare. Adoptarea Planului de Acțiune pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025) și, ulterior, a Recomandării Consiliului privind condițiile-cadru pentru economia socială (2023), marchează o etapă de consolidare a recunoașterii politice și instituționale a sectorului.

România s-a înscris activ în acest demers european, prin adoptarea Legii nr. 219/2015 privind economia socială, crearea Registrului Național al Întreprinderilor Sociale și lansarea unor programe de finanțare dedicate prin Fondul Social European+ 2021–2027 (PEO și PIDS), Programul Tranziție Justă și Programul ITI Delta Dunării. Cu toate acestea, accesul la finanțare rămâne o provocare majoră pentru multe dintre întreprinderile sociale, în special pentru cele de inserție, care funcționează într-un context economic competitiv, dar cu constrângeri financiare semnificative.

În acest cadru, prezenta cercetare își propune să contribuie la fundamentarea unei politici publice bazate pe dovezi privind eficiența și impactul instrumentelor financiare destinate economiei sociale. Prin analiza integrată a contextului european și național, raportul urmărește să identifice nu doar barierele și nevoile reale ale actorilor din teren, ci și oportunitățile de ajustare a schemei financiare pentru a spori accesul la credit, sustenabilitatea economică și impactul social generat de întreprinderile sociale din România.

2.1. Contextul dezvoltării economiei sociale în România și Uniunea Europeană

Economia socială a devenit în ultimul deceniu un pilon esențial al modelului european de dezvoltare sustenabilă și incluzivă. În Uniunea Europeană, **peste 2,8 milioane de entități** – cooperative, asociații, fundații și întreprinderi sociale – **generează aproximativ 8% din PIB** și oferă locuri de muncă pentru peste **13,6 milioane de persoane**. Economia socială contribuie astfel nu doar la crearea de valoare economică, ci și la coeziunea socială, incluziunea persoanelor vulnerabile și tranziția către o economie verde și digitală.

La nivel european, conceptul de „social economy” a fost consolidat odată cu adoptarea Planului de Acțiune pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025) de către Comisia Europeană, care promovează o abordare sistemică privind dezvoltarea ecosistemelor naționale, îmbunătățirea accesului la finanțare și recunoașterea rolului Întreprinderilor Sociale de Inserție (Work Integration Social Enterprises) ca instrumente de incluziune activă pe piața muncii.

În România, economia socială a cunoscut o evoluție accelerată după anul 2015, odată cu adoptarea **Legii nr. 219/2015 privind economia socială**, care a introdus cadrul juridic pentru recunoașterea întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție. Acestea au devenit vehicule importante pentru integrarea persoanelor cu dizabilități, a tinerilor NEETs, a persoanelor din mediul rural și a altor grupuri vulnerabile.

Conform datelor **Registrului Național al Întreprinderilor Sociale**, în luna **august 2025**, un număr de **3.261 de entități** dețineau **atestat valabil de întreprindere socială**, respectiv **33 de întreprinderi sociale de inserție**. Multe dintre acestea activează în sectoare precum reciclarea, producția textilă, turismul responsabil și serviciile comunitare.

De la începutul procesului de atestare în România, în **2016**, au fost înființate în total **4.765 de întreprinderi sociale**, dintre care **231 de întreprinderi sociale de inserție**. Peste **80%** dintre aceste entități au fost create ca **start-up-uri finanțate prin programele FSE+**, însă o mare parte au renunțat ulterior la statutul de întreprindere socială, indiferent dacă și-au continuat activitatea sau nu.

Potrivit datelor oficiale publicate de **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)**, suma totală contractată în anul **2024** pentru domeniul economiei sociale, prin cele două programe majore de finanțare – **Programul Educație și Ocupare (PEO)** și **Programul Incluziune și Demnitate Socială (PIDS)** – se ridică la **616.325.771,50 euro**, vizând **211 proiecte** depuse de administratori de grant.

Având în vedere nivelul ridicat al punctajului obținut de proiectele contractate, este rezonabil să anticipăm atingerea indicatorilor maximi asumați în apelurile respective, referitori la numărul de întreprinderi sociale înființate și la locurile de muncă create.

Astfel, estimările pentru perioada de implementare indică următoarele rezultate:

- **PEO:** aproximativ **2.205 întreprinderi sociale în mediul urban**, generând cel puțin **15.437 de locuri de muncă** pentru persoane din categorii vulnerabile;
- **PoIDS:** aproximativ **3.604 întreprinderi sociale în mediul rural**, generând cel puțin **14.416 de locuri de muncă**, dintre care minimum **30% (aproximativ 4.325)** destinate persoanelor vulnerabile.

În total, cele două programe vor contribui până în **2025** la **înființarea a 5.809 întreprinderi sociale** și la **crearea a cel puțin 29.853 de locuri de muncă**, dintre care minimum **19.762** vor fi ocupate de persoane aparținând grupurilor vulnerabile.

Se poate concluziona că aceste apeluri susțin, în esență, **dezvoltarea întreprinderilor sociale de inserție**, cu o misiune clară de **integrare socio-profesională a persoanelor dezavantajate**, în conformitate cu definiția prevăzută în **Legea nr. 219/2015 privind economia socială**.

Totuși, **accesul limitat la finanțare** continuă să reprezinte una dintre principalele bariere structurale pentru dezvoltarea acestor organizații. **Lipsa garanțiilor, percepția de risc ridicat și absența instrumentelor financiare dedicate** segmentului non-profit sau de economie socială au generat necesitatea unor **mecanisme inovatoare de sprijin**, precum **fondurile de investiții sociale, creditele cu dobânzi preferențiale, garanțiile mutuale și schemele de minimis**, adaptate specificului acestui sector și nevoilor sale de dezvoltare sustenabilă.

2.2. Evoluția instrumentelor de finanțare pentru economia socială

În ultimii ani, Comisia Europeană și statele membre au intensificat sprijinul pentru crearea unui ecosistem financiar favorabil economiei sociale, bazat pe combinarea granturilor, garanțiilor și capitalului rambursabil.

Instrumentele financiare destinate întreprinderilor sociale s-au dezvoltat treptat prin:

- **FSE+ și InvestEU**, care includ linii dedicate economiei sociale, microfinanțării și investițiilor cu impact social;

- **Fondul European de Investiții (FEI)**, care a lansat inițiative precum *EaSI Guarantee Instrument* și *Social Impact Accelerator (SIA)*;
- La nivel național, un exemplu relevant îl reprezintă **AFIN IFN SA**, prima **instituție financiară non-bancară cu capital românesc dedicată exclusiv economiei sociale**, înființată în anul **2022** printr-un parteneriat între **Fundația „Alături de Voi” România (ADV România)**, **Patria IFN** și **FEBEA – Federația Europeană a Băncilor Etice și Alternative**. În **octombrie 2025**, AFIN deținea peste **190 de acționari**, dintre care **peste 70%** sunt întreprinderi sociale, organizații neguvernamentale sau angajați în cadrul acestora. În primii **doi ani de activitate**, după obținerea autorizării din partea **Băncii Naționale a României (BNR)**, instituția a acordat **peste 90 de credite**, cu o valoare totală de **peste 2 milioane euro**, contribuind la consolidarea ecosistemului financiar al economiei sociale din România. AFIN IFN este autorizată ca întreprindere socială.

Aceste evoluții marchează trecerea de la o logică a grantului la o logică a finanțării sustenabile și rambursabile, capabilă să stimuleze performanța economică și impactul social. Totodată, instrumentele financiare pentru economia socială sunt complementare granturilor nerambursabile, contribuind la dezvoltarea capacității de business, la creșterea gradului de bancabilitate și la multiplicarea efectului resurselor publice.

Cercetarea de față se înscrie în acest context, vizând măsurarea utilității și eficienței creditelor destinate întreprinderilor sociale, precum și identificarea impactului socio-economic generat de acestea în termeni de ocupare, inovare socială și incluziune.

2.3. Programul Educație și Ocupare 2021–2027 – Prioritatea 4 „Antreprenoriat și economie socială”: Cadrul strategic și instrumentele de finanțare dedicate economiei sociale

Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021–2027 reprezintă principalul instrument prin care România implementează intervențiile finanțate din **Fondul Social European Plus (FSE+)**, orientate spre incluziune socială, ocupare sustenabilă și sprijinirea economiei sociale.

În cadrul programului, **Prioritatea 4 – „Antreprenoriat și economie socială”** are ca obiectiv general **creșterea participării pe piața muncii și consolidarea ecosistemului economiei sociale**, prin stimularea antreprenoriatului social și dezvoltarea întreprinderilor cu impact social.

2.3.1. Obiective specifice ale Priorității 4

Prioritatea 4 urmărește:

- consolidarea infrastructurii și a ecosistemului economiei sociale;
- sprijinirea creării și dezvoltării întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție;
- facilitarea accesului acestora la **instrumente financiare, granturi și servicii de suport integrate** (mentorat, formare, asistență tehnică, consiliere financiară);
- stimularea ocupării persoanelor vulnerabile prin modele economice incluzive;
- creșterea capacității administrative și a guvernantei publice în domeniul economiei sociale.

2.3.2. Structura financiară și alocarea bugetară

Pentru apelul **4.a.3 – Instrumente financiare pentru economia socială**, România a alocat un buget total de **99,41 milioane euro**, din care:

- **49,71 milioane euro** pentru garanții de portofoliu plafonate (acoperire de până la **80%** din fiecare împrumut, plafon de portofoliu 30%);
- **49,71 milioane euro** pentru granturi combinate cu garanția într-o **operațiune unică**.

Acest mecanism va fi implementat **național**, inclusiv în regiunea București-Ilfov, printr-o **schemă de garantare** gestionată de **FNGCIMM** (Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri), în calitate de **administrator unic al schemei**, care selectează instituțiile financiare partenere (bănci, IFN-uri) ce acordă creditele garantate și granturile asociate.

2.3.3. Mecanismul de sprijin financiar

Instrumentul combină **creditul, garanția și grantul** într-un produs integrat, destinat întreprinderilor sociale și de inserție cu cel puțin un an de activitate. Acesta are ca scop:

- susținerea investițiilor pentru dezvoltare, inovare, scalare sau extinderea activităților economice;
- finanțarea capitalului de lucru pentru consolidarea activității curente;

- reducerea costurilor de finanțare prin subvenționarea dobânzii și acordarea unui rabat de capital corelat cu performanța socială.

2.3.4. Principalele caracteristici ale produsului:

- **Credit garantat** (max. 500.000 € / beneficiar, garanție de 80%, durată până la 120 luni);
- **Grant de până la 49%** din valoarea creditului, structurat în:
 - **subvenție de dobândă:**
 - 12 luni pentru credite de capital de lucru;
 - 24 luni pentru credite de investiții (36–72 luni);
 - 36 luni pentru investiții majore (84–120 luni);
 - **rabat de capital („capital rebate”)** de până la 25%, acordat în funcție de locurile de muncă create și menținerea indicatorilor sociali;
 - **asistență tehnică** de până la 5.000 € pentru investiții și 2.000 € pentru capital de lucru.

2.3.5. Indicatori și ținte asumate

Conform **Ghidului Solicitantului – Apel 4.a.3**, indicatorul principal de rezultat este:

- **EECO019 – Număr de microîntreprinderi, IMM-uri și întreprinderi sociale sprijinite**, cu o **țintă minimă de 647 întreprinderi sociale** (582 în regiunile mai puțin dezvoltate și 65 în București–Ilfov).

La nivel de impact, programul contribuie la:

- crearea de locuri de muncă pentru persoane vulnerabile;
- creșterea incluziunii sociale și economice;
- dezvoltarea investițiilor în economia verde și digitală;
- consolidarea autonomiei financiare a întreprinderilor sociale și de inserție.

2.3.6. Scopul cercetării în contextul PEO 2021–2027

Cercetarea realizată, se înscrie în contextul strategic al **Programului Educație și Ocupare 2021–2027 (PEO)**, Prioritatea 4 – „*Antreprenoriat și economie socială*”, având rolul de a **evalua impactul social al instrumentului financiar combinat cu grant**, destinat **structurilor de economie socială**. Prin analiza datelor empirice și a percepțiilor actorilor implicați, raportul contribuie la **fundamentarea ajustărilor schemei financiare**, astfel încât instrumentele de **credit și garanție** să

devină **mai accesibile, flexibile și eficiente** pentru întreprinderile sociale, organizațiile neguvernamentale și alte entități eligibile din economia socială.

De asemenea, studiul oferă **recomandări** și un **set de indicatori de impact** care pot sprijini **optimizarea viitoarelor linii de finanțare**.

2.4. Alinierea cu politicile și reglementările europene și naționale

2.4.1. Planul de Acțiune pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025).

SEAP constituie documentul strategic european de referință pentru dezvoltarea ecosistemului economiei sociale. Printre obiectivele sale principale se numără:

- îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile sociale, inclusiv prin InvestEU;
- crearea unui cadru favorabil pentru achizițiile publice sociale;
- recunoașterea rolului WISE-urilor în integrarea persoanelor vulnerabile;
- promovarea măsurării impactului social și a raportării nefinanciare.

Cercetarea actuală contribuie direct la obiectivul SEAP privind dezvoltarea instrumentelor de măsurare a impactului și a eficienței investițiilor sociale, furnizând dovezi empirice utile pentru următoarea generație de politici publice.

2.4.2. Recomandarea Consiliului UE privind condițiile-cadru pentru economia socială (2023)

Adoptată în noiembrie 2023, această recomandare oferă statelor membre un cadru comun pentru promovarea economiei sociale, cu accent pe:

- acces la finanțare și stimulente fiscale;
- recunoașterea juridică și administrativă a entităților sociale;
- formare și inovare socială;
- parteneriate public-private incluzive.

Prin evaluarea impactului instrumentelor financiare existente, cercetarea sprijină transpunerea acestei recomandări în contextul românesc și propune măsuri concrete pentru îmbunătățirea condițiilor-cadru ale finanțării sociale.

2.4.3. Regulamentele (UE) nr. 1060/2021 și 1057/2021

Cele două regulamente stabilesc dispozițiile generale privind implementarea fondurilor europene (FSE+, FEDR, FC, FEAD, FTJ) și criteriile de eligibilitate pentru perioada 2021–2027. Ele promovează principiul „do no significant harm”, integrarea transversală a egalității de șanse și a incluziunii sociale, precum și orientarea investițiilor spre rezultate măsurabile. Cercetarea se aliniază acestor principii, urmărind o abordare bazată pe dovezi și pe indicatori de impact pentru îmbunătățirea eficienței investițiilor sociale.

2.4.4. Legea nr. 219/2015 privind economia socială

Această lege definește principiile, obiectivele și formele de organizare a întreprinderilor sociale în România. Ea introduce mecanismele de recunoaștere oficială a statutului de întreprindere socială și întreprindere socială de inserție, condițiile de certificare și obligațiile privind raportarea impactului social.

Rezultatele cercetării vor contribui la îmbunătățirea implementării acestei legi, prin furnizarea de date empirice despre modul în care instrumentele de finanțare susțin atingerea misiunii sociale a întreprinderilor.

2.4.5. Strategia Națională a Economiei Sociale (urmează să fie elaborată de către Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale (MMFTSS) în perioada 2025 – 2028 prin proiect finanțat prin Programul Educație și Ocupare (FSE+)

Documentul strategic aflat în proces de elaborare își propune să consolideze cadrul de sprijin pentru economia socială, să îmbunătățească accesul la piață și la finanțare, și să creeze mecanisme de monitorizare a impactului.

Cercetarea de față va oferi contribuții relevante pentru această strategie, prin:

- identificarea provocărilor de finanțare la nivelul întreprinderilor sociale;
- formularea unui set de indicatori standardizați de impact social;

- propunerea de ajustări ale schemei financiare pentru creșterea accesului la credit și reducerea riscului perceput de instituțiile financiare.

2.5. Concluzii

Economia socială se află într-un moment-cheie al dezvoltării sale în România și Europa, beneficiind de un context favorabil de politici și programe europene. Totuși, sustenabilitatea acestui sector depinde de eficiența instrumentelor financiare disponibile.

Prin alinierea la strategiile europene și naționale și prin aplicarea principiilor de evaluare a impactului social, cercetarea de față oferă o bază solidă pentru ajustarea schemei de finanțare, creșterea incluziunii financiare a întreprinderilor sociale și maximizarea impactului socio-economic generat de investițiile publice și private în economia socială.

3. Cadrul conceptual și metodologic

3.1. Introducere

Orice analiză de politici publice care urmărește să evalueze eficiența și impactul unui instrument de finanțare trebuie să pornească de la un cadru conceptual riguros și o metodologie transparentă, bazată pe date empirice și indicatori măsurabili. În cazul de față, cercetarea are ca obiect evaluarea utilității și eficienței instrumentelor financiare destinate întreprinderilor sociale din România, precum și cuantificarea impactului socio-economic generat de acestea asupra ocupării, incluziunii și sustenabilității economiei sociale.

Demersul metodologic urmărește să combine analiza de politici și cercetarea aplicată, pentru a genera evidențe relevante și recomandări de ajustare a schemei financiare de sprijin. În logica cercetărilor orientate spre impact (impact-oriented research), metodologia adoptată combină instrumente de analiză calitativă și cantitativă, asigurând totodată validarea rezultatelor prin triangulare și corelare cu datele secundare disponibile.

3.2. Cadrul conceptual

Economia socială este definită, potrivit Legii nr. 219/2015, ca ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, care urmăresc un scop de interes general, comunitar sau în sprijinul unei categorii de persoane vulnerabile. Ea include forme de organizare precum cooperativele, asociațiile, fundațiile, societățile mutuale și întreprinderile sociale de inserție (WISE).

Conform Planului de Acțiune pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025), economia socială se bazează pe trei principii fundamentale:

1. Prioritate acordată obiectivelor sociale. Profitul deși necesar pentru sustenabilitate, devine un obiectiv secundar;
2. Guvernanță participativă;
3. Reinvestirea majorității surplusului pentru atingerea scopurilor sociale.

În acest context, instrumentele financiare pentru economia socială **sunt definite ca mecanisme de sprijin financiar rambursabil (credite, garanții, investiții de capital, microfinanțare)** destinate entităților care generează valoare socială, dar care întâmpină bariere de acces la finanțare tradițională.

Astfel, cercetarea abordează conceptul de impact social ca rezultat măsurabil al activităților economiei sociale asupra bunăstării individuale, comunitare și societale. Modelul de referință este inspirat din:

- EVPA (2020) – Investing for Impact Toolkit, care propune o logică de evaluare în lanț (input–output–outcome–impact);
- Impact Evaluation in Practice (World Bank, 2016), care subliniază importanța contrafactualului și a măsurării efectelor nete;
- Indicatorii sociali (Gârboan, 2007), care oferă clasificarea europeană standard a indicatorilor de resurse, output, rezultat și impact;
- FEBA (2022) – Impactful Data for Social Good, care introduce o abordare participativă în definirea indicatorilor de impact.

3.3. Logica intervenției și teoria schimbării

Logica intervenției se bazează pe ipoteza că accesul adecvat la finanțare pentru întreprinderile sociale conduce la:

- creșterea capacității de producție și inovare;
- extinderea ocupării persoanelor vulnerabile;
- creșterea sustenabilității financiare și sociale a întreprinderilor;
- multiplicarea efectelor pozitive în comunități.

Modelul teoretic aplicat (Teoria schimbării) este structurat astfel:

Nivel	Descriere	Exemple de indicatori
Input	Resurse financiare alocate prin instrumentele de credit	Valoarea totală a creditelor acordate; număr de beneficiari
Output	Activități și produse rezultate direct din finanțare	Număr de întreprinderi finanțate; tipuri de investiții realizate; inovare socială și tehnologică de produs sau serviciu
Outcome	Rezultate imediate pentru beneficiari	Creșterea cifrei de afaceri; număr de locuri de muncă nou create; număr de beneficiari deserviți în comunitate
Impact	Efecte socio-economice pe termen mediu și lung	Rata de inserție a persoanelor vulnerabile; reducerea dependenței de granturi; creșterea incluziunii sociale; dezvoltare comunitară; creare lanțuri valorice; inovare socială în modul de atingere a obiectivelor sociale și economice; replicare & transfer know how și impact social în alte comunități.

Acest model **permite corelarea între performanța financiară a instrumentului și impactul social generat**, în conformitate cu metodologia europeană de măsurare a impactului (SIOR – Social Impact Open Repository).

3.4. Obiective și întrebări de cercetare

Cercetarea urmărește **cinci obiective principale**:

- 1** Măsurarea utilității creditelor acordate întreprinderilor sociale;
- 2** Validarea eficienței instrumentului de finanțare;
- 3** Identificarea provocărilor și oportunităților de îmbunătățire a schemei;
- 4** Formularea de recomandări strategice pentru ajustarea politicilor publice;
- 5** Cuantificarea impactului socio-economic, acolo unde datele permit.

Pe baza acestor obiective, întrebările de cercetare sunt:

- În ce măsură instrumentele de credit contribuie la sustenabilitatea întreprinderilor sociale?
- Care sunt principalele bariere și factori de succes în accesarea finanțărilor rambursabile?
- Cum pot fi ajustate schemele financiare pentru a spori incluziunea financiară?
- Ce efecte concrete (economice, sociale și de ocupare) au fost generate de aceste finanțări?

3.5. Metodologia de colectare a datelor

Cercetarea adoptă o abordare mixtă, combinând metode calitative și cantitative, pentru a asigura o înțelegere completă a fenomenului:

a. Analiza documentară

Revizuirea cadrului legislativ și strategic european și național: SEAP, Recomandarea Consiliului 2023, Regulamentele UE 1060/2021 și 1057/2021, Legea 219/2015, precum și documentele schemei de minimis și ghidul aferent (GSCS – 4.a.3).

b. Chestionar online

Aplicat unui eșantion reprezentativ de întreprinderi sociale, WISE-uri și beneficiari ai creditelor oferite prin AFIN IFN. Scopul este măsurarea percepției asupra utilității și accesibilității creditului.

c. Interviuuri semi-structurate

Cu reprezentanți ai instituțiilor financiare, autorităților publice și organizațiilor intermediare pentru:

- i. identifica barierele, soluțiile posibile și recomandările de politici.
- ii. Analiză statistică descriptivă. Prelucrarea datelor colectate, corelarea indicatorilor cantitativi (valoare credit, termen, performanță) cu variabile sociale (număr angajați vulnerabili, impact local etc.).
- iii. Analiză calitativă a impactului. Utilizând grila EVPA și structura input-output-outcome-impact, se vor evalua efectele sociale generate de finanțările acordate.

d. Studii de caz

Au fost analizate și prezentate 3 studii de caz: 2 întreprinderi sociale și un ONG.

3.6. Triangularea datelor și validarea rezultatelor

Rezultatele vor fi validate prin:

- compararea datelor primare cu sursele secundare (rapoarte ADV, AFIN, MIPE, Eurostat, ENSIE);
- consultarea experților și a actorilor cheie prin focus grupuri;
- verificarea consistenței interne între percepțiile beneficiarilor și datele financiare.

Această abordare triangulată asigură robustețea și credibilitatea concluziilor, consolidând caracterul aplicativ al raportului.

3.7. Limitări și ipoteze de lucru

Cercetarea recunoaște anumite limitări metodologice:

- disponibilitatea redusă a datelor financiare detaliate privind creditele sociale;
- dimensiunea relativ mică a eșantionului de întreprinderi sociale active;
- dificultatea de a izola efectele specifice ale creditului de alți factori externi.

Cu toate acestea, triangularea și analiza calitativă compensează aceste limitări, permițând formularea unor concluzii relevante și recomandări realiste.

3.8. Etica cercetării

Toate datele vor fi colectate și analizate în conformitate cu principiile etice privind protecția datelor și respectarea confidențialității. Participanții vor fi informați despre scopul cercetării, iar participarea lor va fi voluntară.

Cercetarea se aliniază principiilor de responsabilitate socială și transparență, fiind realizată în scopul consolidării economiei sociale și a incluziunii financiare, nu al obținerii unui avantaj comercial.

3.9. Concluzii

Cadrul conceptual și metodologic definit oferă o bază solidă pentru analiza ulterioară a datelor. Prin combinarea evaluării de impact cu analiza de politici, cercetarea urmărește nu doar să descrie o stare de fapt, ci să genereze dovezi aplicabile pentru decizii strategice, orientate spre creșterea eficienței instrumentelor financiare și a impactului social în România.

4. Analiza descriptivă a contextului financiar

4.1. Introducere

- Accesul la finanțare reprezintă una dintre condițiile esențiale pentru dezvoltarea și sustenabilitatea economiei sociale. Deși sectorul este recunoscut pentru contribuția sa la incluziune socială, ocupare și inovare, majoritatea întreprinderilor sociale din România se confruntă cu dificultăți în atragerea de capital rambursabil, din cauza lipsei garanțiilor, a percepției de risc ridicat și a lipsei de produse financiare adaptate specificului lor.
- În acest context, politicile publice recente – inclusiv Programul Educație și Ocupare (PEO) 2021–2027, schema de ajutor de minimis pentru instrumente financiare destinate economiei

sociale și inițiativele europene InvestEU și FSE+ – marchează o tranziție semnificativă de la granturi nerambursabile la mecanisme de finanțare sustenabile.

- Acest capitol oferă o analiză descriptivă a ecosistemului financiar dedicat economiei sociale, incluzând instituțiile implicate, tipurile de instrumente disponibile, criteriile de eligibilitate și dinamica actuală a accesului la finanțare în România.

4.2. Actorii principali în finanțarea economiei sociale

Ecosistemul financiar al economiei sociale este compus dintr-un ansamblu de actori instituționali și privați care contribuie la mobilizarea resurselor financiare, asistenței tehnice și garantării creditelor.

Categoria de actor	Exemple / instituții relevante	Rol principal
• Instituții publice	• Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE); • Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale; • Autoritatea Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă & Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă.	• Elaborarea programelor naționale și europene de finanțare; • Gestionarea instrumentelor de finanțare și sprijin prin FSE+ (PEO & PIDS); Tranziție Justă. ITI Delta Dunării.
• Instituții financiare dedicate	• FNGCIMM – Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri; • Instituții bancare și de microfinanțare; • Instituții de finanțare etice și alternative, precum AFIN IFN SA (autorizată de către BNR ca IFN și ca întreprindere socială de către AJOFM Iași).	• Acordarea de credite și garanții adaptate întreprinderilor sociale și organizațiilor cu impact social.

Categoria de actor	Exemple / instituții relevante	Rol principal
Organizații intermediare și rețele	- RISE – Rețeaua Română de Economie Socială, membră în ENSIE Europe; - Social Finance Association, dedicată consultanței și mentoratului în domeniu; - Clusterul "Acceleratorul de Întreprinderi Sociale" & Grupul ADV România; - Fundația NESsT; - Fonduri-structurale.ro - Synerb - Ashoka	Suport în pregătirea beneficiarilor, mentorat și acces la finanțare
Fonduri și programe europene	- FSE+, - InvestEU, - EaSI Guarantee Instrument - S.a.	Finanțarea combinată (grant + capital rambursabil) și atragerea investitorilor de impact

România se află într-o etapă de consolidare a infrastructurii financiare pentru economia socială, iar înființarea în 2022-2023 a AFIN – Instituție de Finanțare Non-bancară, reprezintă o premieră națională, fiind prima instituție financiară non-bancară din România cu capital majoritar românesc, dedicată exclusiv finanțării întreprinderilor sociale și organizațiilor cu impact social. Este singura instituție de acest tip din Europa, autorizată ca întreprindere socială. De asemenea, peste 70% din acționarii săi sunt întreprinderi sociale, organizații cu impact social sau persoane care lucrează în aceste entități, inclusiv cu dizabilități sau care au făcut parte din diferite categorii vulnerabile.

4.3. Cadrul de referință: Ghidul Solicitantului și Schema de minimis

Conform documentelor analizate („GSCS – 4.a.3 Instrumente financiare” și „Schema de minimis – instrumente financiare”), cadrul actual de finanțare prevede:

- susținerea entităților din economia socială care desfășoară activități economice generatoare de impact social;
- utilizarea fondurilor FSE+ pentru crearea, consolidarea și capitalizarea instrumentelor financiare;
- completarea instrumentelor rambursabile prin măsuri de sprijin nerambursabile (training, consultanță, mentorat).

Principalele caracteristici ale schemei de ajutor de minimis pentru instrumente financiare:

- **Forma de sprijin:**

În cadrul prezentului apel finanțarea se acordă într-o operațiune unică de instrumente financiare combinate cu grant în conformitate cu prevederile art. 58 alin. (5) din REGULAMENTUL (UE) 2021/1060 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

- **Buget linie de finanțare**

Valoarea maximă eligibilă a proiectului care va fi depus de FNGCMM În cadrul prezentului apel de proiecte, este de 99.411.764,00 euro, după cum urmează:

Forma de sprijin	Categorie regiune	Total alocare financiară
Sprijin prin instrumente financiare: garanție	Regiune dezvoltată	5.000.000
	Regiune mai puțin dezvoltată	44.705.882
TOTAL - GARANȚIE		49.705.882
Sprijin prin instrumente financiare: Granturi în cadrul unei operațiuni privind instrumentul financiar	Regiune dezvoltată	5.000.000
	Regiune mai puțin dezvoltată	44.705.882
TOTAL – GRANT		49.705.882
TOTAL INSTRUMENT FINANCIAR COMBINAT		99.411.764

- **Beneficiari eligibili vizați:**

Tip regiune	Categorie grup țintă	Valoarea minimă obligatorie per proiect
Regiuni mai puțin dezvoltate	Întreprinderi sociale/întreprinderi sociale de inserție	582
Regiunea mai dezvoltată		65

- **Criterii de eligibilitate:**

Pentru a fi eligibile, întreprinderea socială/întreprinderea socială de inserție din grupul țintă, trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele criterii:

- ❖ Are o vechime de la înființare de cel puțin un an la data depunerii solicitării de credit garantat combinat cu grant;
- ❖ Are sediul social și punctul/punctele de lucru unde se derulează activitatea pentru care solicită finanțarea pe teritoriul României;
- ❖ Deține atestatul de întreprindere socială sau marca socială în cazul întreprinderilor sociale de inserție, la data semnării contractului de credit garantat;
- ❖ Nu include în activitățile sale comerciale nici o activitate ilegală conform legislației naționale și comunitare;
- ❖ Nu este supus unei proceduri de insolvență colectivă și nu îndeplinește criteriile dreptului național pentru a fi supus unei proceduri de insolvență colectivă la cererea creditorilor săi.

- **Indicatori de realizare:**

Fiecare cerere de finanțare va include obligatoriu indicatori de realizare, cu următoarele ținte minime obligatorii:

Tip regiune	Cod indicator	Denumire indicator	Țintă minimă pe proiect
Regiuni mai puțin dezvoltate	EECO019	Nr. de microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii sprijinite, inclusiv întreprinderi cooperatiste și întreprinderi sociale	582
Regiunea mai dezvoltată			65

Definiție indicator:

- ❖ „EECO19– Numărul de microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii sprijinite, inclusiv întreprinderi cooperatiste și întreprinderi sociale)“ – reprezintă numărul entităților/ întreprinderi sociale care sunt sprijinite pentru dezvoltare /inovare /scalare/extindere activități inclusiv în domenii cu potențial cum ar fi oferte de servicii sociale sau de promovare patrimoniu cultural și sectoare culturale ori de creație. În contextul prezentului apel de proiecte indicatorul cuantifică numărul întreprinderilor sociale/întreprinderilor sociale de inserție care beneficiază de sprijin prin accesarea unui credit garantat combinat cu grant într-o operațiune unică.

- **Acțiuni sprijinite:**

Implementarea unei scheme de grantare în proporție de maxim 80% a creditelor/liniilor de credit acordate întreprinderilor sociale/întreprinderilor sociale de inserție pentru:

- a) Investiții pentru implementarea unor proiecte de investiții noi pentru dezvoltarea/inovarea/scalarea/extinderea întreprinderilor sociale;
- b) Capital de lucru pentru a susține activitatea pe care au început-o anterior.

Sprijin financiar sub formă de grant în vederea:

- a) Subvenționării dobânzii creditului acordat;
- b) Acordarea unei subvenții de capital („capital rebate“)
- c) Grant pentru asistență tehnică pentru accesarea și utilizarea instrumentului financiar combinat cu grant într-o operațiune unică.

Instrumentul financiar sub formă de garanție va fi combinată cu un grant într-o operațiune unică în conformitate cu prevederile art. 58 alin. (5) din Regulamentul UE 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, cu modificările și completările ulterioare.

- **Condiții obligatorii pentru Intermediarii financiari selectați:**

- ❖ crearea unui portofoliu eligibil;
- ❖ identificarea și gestionarea adecvată a riscurilor de credit și asigurarea faptului că portofoliul care urmează să fie garantat respectă standarde de calitate convenite de organismul selectat/SOLICITANT cu MIPE/AM;
- ❖ asigurarea transferului avantajului financiar către destinatarii finali.

- **Caracteristicile generale ale garanției**

Garanția de portofoliu plafonată asigură acoperirea riscului de credit pe bază de împrumut, pentru crearea unui portofoliu de împrumuturi noi acordate, destinate entităților de economie socială până la o valoare maximă a pierderilor (plafon de garantare a portofoliului de credite, detaliat mai jos).

Rata de garantare va fi de maximum 80% pentru fiecare Tranzacție din Portofoliu astfel încât Intermediarul Financiar să rețină un interes economic material în cadrul portofoliului de cel puțin 20% din expunerea economică față de acesta pentru a asigura armonizarea intereselor. Instrumentul va asigura o acoperire a pierderilor suportate de instituțiile financiare pentru fiecare împrumut eligibil, în caz de neîndeplinire a obligațiilor de plată, în conformitate cu rata de garantare, până la un procent maximum de 80%, cu respectarea regulilor de ajutor de stat.

Rata plafonului de garantare la nivel de portofoliu va fi de maximum 30%. Pierderile acoperite de instrumentul de garantare în ceea ce privește portofoliul de împrumuturi eligibile nu vor depăși, în total, valoarea plafonului. Valoarea plafonului se calculează ca produs între volumul portofoliului de împrumuturi țintă, rata de garantare și rata plafonului de garantare.

- **Valoarea maximă a creditului:**

Valoarea maximă a creditului acordat unui beneficiar final nu poate depăși echivalentul în RON a 500.000 EUR (la cursul de schimb inforeuro aferent lunii iulie 2024).

Portofoliul garantat de instrumentul financiar finanțat din PEO 2021-2027 va include credite nou acordate beneficiarilor finali, respectiv:

- ❖ credite pentru investiții pentru implementarea unor proiecte de investiții noi pentru dezvoltarea /inovarea /scalarea/ extinderea întreprinderilor sociale;
- ❖ credite/linii de credit pentru capital de lucru pentru a susține activitatea pe care mulți dintre ei au început-o prin granturi care le-au permis investiția inițială și au ajuns în stadiul în care au nevoie de susținere a activității curente pentru a continua să se dezvolte.

Nu sunt acceptate refinanțări.

Sprijinul acordat beneficiarilor finali prin instrumentul financiar de tip garanție, combinat cu grant, nu poate să acompanieze credite solicitate pentru activități/ cheltuieli pentru care au fost obținute și alte finanțări din fonduri publice, europene sau naționale.

Un beneficiar final poate contracta atât un credit de investiții cât și un credit de capital de lucru dacă îndeplinește criteriile de eligibilitate, are capacitate de rambursare a ambelor credite și nu a solicitat o altă finanțare, indiferent de sursă, pentru aceleași cheltuieli (evitarea dublei finanțări).

- ***Durata maximă a unui credit:***

Durata maximă a unui credit, care include și perioada de grație, nu poate depăși:

- ❖ 120 de luni pentru creditele de investiții, cu o perioadă de grație de până la 12 luni în funcție de nevoile beneficiarului final și contractul semnat cu intermediarul financiar;
- ❖ 36 de luni pentru creditele de capital de lucru.

În conformitate cu prevederile Regulamentului 2021/1060 și ale Regulamentului 2021/1057, contribuția PEO 2021-2027 la instrumentul financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, trebuie să contribuie la realizarea obiectivului specific ESO 4.1 precum și al acțiunii 4.a.3, prin sprijin acordat sectorului de economie socială pentru dezvoltare /inovare /scalare/extindere de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție, inclusiv în domeniul oferirii de servicii sociale și prin promovarea patrimoniului cultural și a sectoarelor culturale și creative ca domenii cu potențial pentru dezvoltarea economiei sociale.

Creditele vor fi acordate beneficiarilor finali eligibili numai pentru investiții în active corporale și necorporale, precum și pentru investiții în capital de lucru, preconizate a fi viabile din punct de vedere financiar și care nu găsesc o finanțare suficientă din sursele de pe piață. Sprijinul acordat trebuie să respecte normele aplicabile ale UE privind ajutoarele de stat.

Costurile directe de personal sunt eligibile cu condiția să corespundă practicilor obișnuite ale beneficiarului în materie de remunerare pentru categoria de personal vizată sau să corespundă dreptului intern aplicabil, acordurilor colective ori statisticilor oficiale.

Nu sunt eligibile costurile privind achiziționarea de mobilier, echipamente și vehicule, cu excepția cazului în care o astfel de achiziționare este necesară pentru realizarea obiectivului operațiunii sau a cazului în care respectivele bunuri sunt amortizate complet în cursul operațiunii sau a cazului în care achiziționarea respectivelor bunuri este opțiunea cea mai economică.

Nu sunt eligibile costurile cu achiziționarea de terenuri și bunuri imobile, precum și de infrastructură. Nu sunt eligibile spre finanțare activități financiare.

În plus față de verificarea eligibilității costurilor pentru care se acordă creditul, Intermediarul financiar va verifica și lista domeniilor excluse de la finanțare prevăzute în acordul operațional cu managerul Fondului Specific.

- ***Caracteristici generale ale componentei de grant care se combină cu instrumentul financiar de garantare într-o operațiune unică:***

Garanția va fi combinată cu un grant în conformitate cu dispozițiile art. 58, al. (5) din Regulamentul 2021/1060. Componenta de grant poate consta în unul sau mai multe dintre următoarele elemente:

- ❖ subvenționarea dobânzii creditului acordat;
- ❖ acordarea unei subvenții de capital ("capital rebate");
- ❖ grant pentru asistență tehnică acordată beneficiarului final pentru accesarea și utilizarea instrumentului financiar combinat cu grant într-o operațiune unică.

Instrumentul financiar de tip garanție de portofoliu plafonată este combinat cu sprijin din partea PEO 2021-2027 sub formă de grant, într-o operațiune unică privind instrumentul financiar, în cadrul unui acord de finanțare unic, cele două forme diferite de sprijin fiind furnizate de organismul care execută instrumentul financiar combinat cu grant într-o operațiune unică, adică FNCGIMM. Prin urmare, acestei operațiuni unice privind instrumentul financiar i se aplică normele aplicabile instrumentelor financiare.

Sprijinul din PEO 2021-2027 acordat sub formă de grant este necesar instrumentului financiar și este corelat în mod direct cu acesta și nu depășește valoarea investițiilor sprijinite de produsul financiar.

Suma tuturor formelor de sprijin combinat nu trebuie să depășească cuantumul total al elementului de cheltuieli vizat.

Grantul nu se utilizează pentru a rambursa sprijinul primit de la instrumentul financiar.

Instrumentul financiar nu se utilizează pentru a prefinanța grantul.

Plafonul total al grantului îl reprezintă suma tuturor elementelor grantului care sunt acordate tuturor beneficiarilor și nu poate depăși 45% din valoarea întregului portofoliu de credite acordat. La nivelul fiecărui beneficiar final procentul total al grantului calculat poate fi mai mic sau mai mare de 45%, cu un maxim de 49% din valoarea creditului primit.

În cazul în care valoarea însumată a celor trei elemente ale grantului depășește procentul maxim prevăzut la nivelul creditului, intermediarul financiar va solicita Beneficiarului final să opteze pentru una sau două sub-componente, cu respectarea încadrării în suma maximă corespunzătoare acestui procent, precum și cu încadrarea în plafonul maxim de ajutor de stat la care are dreptul.

- ***Durata finanțare:***

Grantul poate acoperi dobânda creditului acordat pentru primele 12/24/36 luni de la acordare în funcție de durata împrumutului astfel:

- ❖ pentru credite de capital de lucru/linii de credit cu durata până la 36 luni, grantul va subvenționa dobânda pentru primele 12 luni (echivalentul unui procent cuprins între 7,5% și 9,2% din valoarea creditului acordat);

- ❖ pentru credite de investiții cu durata între 36 - 72 luni, grantul va subvenționa dobânda pentru primele 24 luni (echivalentul unui procent cuprins între 15,7% și 18,5% din valoarea creditului acordat);
- ❖ pentru credite de investiții cu durata între 84 – 120 luni, grantul va subvenționa dobânda pentru primele 36 luni (echivalentul unui procent mediu de 24,3 – 27,3% din valoarea creditului acordat).

- ***Capital rebate:***

Pentru toate tipurile de credit, grantul poate fi utilizat pentru acordarea unei reduceri a sumei aferente ratelor de capital ale creditului (capital rebate), în procent de maximum 25%, sub condiția păstrării locurilor de muncă pe care întreprinderea socială le are la data solicitării creditului și a îndeplinirii celui alt indicator de impact social pe care și l-a asuma destinatarul final.

Acest element de grant va fi utilizat și pentru încurajarea beneficiarilor finali să creeze locuri de muncă. În acest sens, un exemplu de metodologie care poate fi utilizată de intermediarii financiari constă în compararea numărului de locuri de muncă pe care le are beneficiarul final la data solicitării creditului și la data rambursării acestuia, pe baza extraselor din REVISAL furnizate la cele două date. Procentul maxim stabilit pentru subvenția de capital se acordă întreprinderilor sociale de inserție și întreprinderilor care au cel puțin o persoană aparținând grupurilor vulnerabile angajată. Toate celelalte tipuri de întreprinderi sociale eligibile pot primi o subvenție de capital de maximum 15%.

Dacă beneficiarul final păstrează același număr de locuri de muncă, atunci intermediarul financiar verifică și îndeplinirea celui alt indicator de impact social pe care și l-a asumat beneficiarul final și propune managerului Fondului Specific acordarea unei subvenții de capital corespunzătoare următoarelor intervale:

- ***Criterii pentru acordare rabatului de capital:***

1. Rabat de capital acordat pentru întreprinderile sociale de inserție și pentru întreprinderi sociale care au cel puțin o persoană aparținând grupurilor vulnerabile angajată

Criterii	% rabat de capital
2 sau mai multe locuri de muncă create	25%
1 loc de muncă creat	20%
Atingerea indicatorului de impact social ales de destinatarul final și păstrarea locurilor de muncă pe care întreprinderea socială le are la data solicitării creditului	15%

2. Rabat de capital acordat întreprinderilor sociale în general, cu excepția întreprinderilor de inserție și întreprinderilor sociale care au cel puțin o persoană aparținând grupurilor vulnerabile angajată

Criterii	% rabat de capital
2 sau mai multe locuri de muncă create	15%
1 loc de muncă creat	10%
Atingerea indicatorului de impact social ales de destinatarul final și păstrarea locurilor de muncă pe care întreprinderea socială le are la data solicitării creditului	7%

Valoarea sau procentul și condițiile care declanșează reducerile de capital trebuie să fie stabilite în mod clar în contractul de credit semnat cu beneficiarul final. Atunci când este aplicată, reducerea de capital are ca efect scoaterea în afara bilanțului sau rambursarea anticipată a creditului către intermediarul financiar.

Rabatul de capital poate fi acordat la următoarele momente:

- ❖ la terminarea rambursării tuturor ratelor de credit;
- ❖ în avans, pentru rambursarea/închiderea ultimelor rate de capital până la concurența totală a procentului eligibil, în cazul în care derularea creditului s-a desfășurat conform contractului;
- ❖ în avans, după cel puțin 18 luni de la data contractării creditului, dacă au fost create locuri de muncă sau a fost făcută o investiție importantă pentru comunitate, care asigură premisele atingerii indicatorului de impact social stabilit de Autoritatea de Management, iar creditul s-a desfășurat conform contractului.

În cazul în care rabatul de capital a fost acordat în avans, intermediarul financiar va proceda la verificarea condițiilor care au stat la baza acordării acestui grant pe toată durata derulării creditului, până la data încetării contractului. Dacă se constată devieri și nu mai sunt îndeplinite condițiile pentru acordarea rabatului de capital, intermediarul financiar va proceda la anularea sau reducerea cuantumului acestei subvenții. În cazul în care beneficiarul final îndeplinește în continuare criteriile pentru un sprijin sub formă de credit garantat din PEO 2021-2027, intermediarul financiar va proceda la conversia sumei afectate din componenta de grant în credit. Intermediarul financiar va revizui în consecință graficului de rambursare și sumele raportate către managerul Fondului Specific pe cele două componente: instrument financiar și grant.

- ***Asistență tehnică pentru întreprinderi sociale:***

Componenta de grant cu destinația "Asistență tehnică" se refera la servicii de consultanță care pot fi acordate Beneficiarilor finali pentru accesarea și utilizarea instrumentului financiar de tip garanție, combinat cu grant într-o operațiune unică.

Valoarea componentei de grant cu destinația asistență tehnică nu va putea depăși suma maximă de 5.000 EUR per beneficiar final.

Grantul pentru asistență tehnică pentru accesarea și utilizarea instrumentului financiar de tip garanție, combinat cu grant poate fi solicitat după aprobarea creditului de către Intermediarul financiar și se acordă pe bază de documente justificative pentru plata serviciilor de consultanță necesare beneficiarului final în vederea accesării și utilizării creditului garantat în cadrul PEO 2021-2027 (de exemplu: pentru întocmirea documentației solicitate de către Intermediarul financiar, înțelegerea obligațiilor pe care și le asumă în fața creditorului, asumarea indicatorilor prevăzuți în contractul de credit etc.).

Maximul componentei de grant pentru asistență tehnică, respectiv 5.000 EUR per beneficiar final, se acordă în cazul creditelor de investiții, care prezintă o complexitate superioară în ceea ce privește documentația tehnică și financiară.

Pentru creditele destinate strict desfășurării activității curente în condiții optime (capital de lucru), grantul pentru asistență tehnică nu va depăși 2.000 EUR per beneficiar final.

Consultanții vor fi selectați de beneficiarii finali, în funcție de nevoile specifice fiecăruia.

Intermediarul financiar verifică condițiile pentru acordarea acestui element de grant, acordă sumele cuvenite beneficiarilor finali din contribuția primită de la managerul de fond și raportează distinct pe cele două categorii de sprijin.

- ***Criterii de impact social:***

Proiectele finanțate cu sprijinul instrumentului financiar combinat cu grant trebuie să contribuie la realizarea obiectivului specific corespunzător Acțiunii 4.a.3 din Programul Educație și Ocupare 2021-2027.

Fiecare beneficiar final trebuie să păstreze numărul de locuri de muncă pe care le are la data solicitării creditului și să-și asume îndeplinirea cel puțin a încă unui indicator de impact social per proiect, în funcție de domeniul său de activitate și investițiile planificate, din lista de mai jos:

- ❖ Locuri de muncă nou create;
- ❖ Angajați aparținând grupului vulnerabil;
- ❖ Angajați din grupuri vulnerabile care au beneficiat de măsuri de acompaniament;
- ❖ Persoane care beneficiază de serviciile întreprinderii sociale – dintre care persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.

Această schemă își propune nu doar finanțarea investițiilor, ci și construirea capacității financiare și manageriale a beneficiarilor, printr-o abordare integrată care include servicii de sprijin și educație financiară.

4.4. Tipologia instrumentelor financiare disponibile

Analiza instrumentelor evidențiază o diversificare treptată a produselor financiare disponibile pentru sectorul economiei sociale:

Tip de instrument	Descriere	Exemplu / aplicabilitate
Microcreditare	Împrumuturi cu dobândă preferențială, adresate întreprinderilor sociale și organizațiilor cu impact social care sunt în prima etapă de dezvoltare și încă nu sunt eligibile pentru bănci. Se acordă finanțare pentru investiții, capital de lucru sau credite puncte.	Credite oferite de AFIN IFN (max. 20.000–30.000 EUR), cu garanții flexibile
Credite	Împrumuturi cu dobândă preferențială, adresate întreprinderilor sociale și organizațiilor cu impact social.	BCR Social Finance IFN SA
Garanții și co-garanții	Mecanisme care reduc riscul perceput de instituțiile de credit	Scheme gestionate prin Fondul European de Investiții sau FNGCMM
Investiții de capital (equity impact)	Participare directă la capitalul întreprinderilor sociale	Limitat în România, utilizat mai frecvent în vestul UE
Fonduri combinate (blended finance)	Combinarea granturilor cu credite sau garanții	Model promovat de InvestEU și EVPA pentru economie socială
Crowdfunding	Platforma Consolid8 - platformă de crowdfunding prin recompense (reward-based crowdfunding),	A fost dezvoltată de echipa ce operează portalul „fonduri-structurale.ro

Tip de instrument	Descriere	Exemplu / aplicabilitate
	dedicată antreprenorilor sociali și industriilor creative din România.	

În România, ponderea instrumentelor financiare utilizate în economie socială rămâne scăzută comparativ cu granturile, însă tendința este de creștere datorită noilor instrumente susținute de FSE+ 2021–2027, BCR social & AFIN IFN.

4.5. Profilul și nevoile de finanțare ale întreprinderilor sociale

Pe baza analizelor secundare se conturează următorul profil financiar al întreprinderilor sociale din România:

- Dimensiune redusă, cu cifră de afaceri medie sub 100.000 EUR/an;
- Capacitate limitată de capitalizare și dificultăți în obținerea garanțiilor bancare;
- Necesitate crescută de lichidități pentru activități sezoniere și investiții în echipamente;
- Orientare predominant locală, cu impact social concentrat în comunități vulnerabile;
- Cerere ridicată pentru instrumente flexibile, care combină finanțarea cu asistență tehnică.

În cadrul cercetării, aceste caracteristici vor fi validate empiric prin datele colectate direct de la beneficiari (chestionar și interviuri), studii de caz și alte date statistice, pentru a calibra mai precis nevoile și impactul instrumentelor financiare utilizate.

4.6. Obstacole identificate în accesarea finanțărilor

Principalele bariere semnalate în literatura de specialitate și în documentele analizate includ:

- Lipsa istoricului financiar și a garanțiilor reale;
- Lipsa competențelor financiare și manageriale în rândul liderilor de întreprinderi sociale;
- Neclarități legislative privind tratamentul fiscal al profitului reinvestit și al subvențiilor;
- Lipsa unui sistem unitar de măsurare și raportare a impactului social, necesar pentru validarea bancabilității;

- Colaborarea insuficientă între sectorul public, financiar și social în definirea de produse integrate.

Cercetarea propusă își propune să analizeze obstacole în detaliu și să formuleze recomandări pentru optimizarea a diferitor scheme de finanțare socială, pe baza evidențelor colectate din teren.

4.7. Tendințe și bune practici europene

La nivel european, bunele practici de finanțare pentru economia socială includ:

- Franța – La Nef și France Active: modele de cooperative financiare cu produse adaptate întreprinderilor sociale;
- Italia – Banca Etica: portofoliu de credite bazat pe evaluarea impactului social, nu doar pe criterii financiare;
- Spania – Laboral Kutxa și COOP57: instrumente mutuale de investiții pentru cooperative și WISE-uri; Seed Capital de Bizkaia
- Belgia – Crédal: mecanism de microfinanțare socială integrat cu mentorat.

România se aliniază gradual acestor modele prin AFIN IFN & Social Finance Association, BCR Social Finance și prin extinderea instrumentelor combinate în cadrul FSE+ 2021–2027, dar rămâne nevoie de consolidarea capacității de absorbție și de mecanisme clare de măsurare a impactului investițiilor.

4.8. Concluzii

Analiza contextului financiar arată că România se află într-un proces de tranziție de la finanțarea prin granturi la finanțarea prin instrumente rambursabile, într-un cadru european favorabil economiei sociale. Deși progresele sunt notabile, persistă provocări legate de accesibilitate, de percepția riscului și de lipsa unui sistem robust de evaluare a impactului.

Cercetarea va contribui la clarificarea acestor aspecte prin:

- măsurarea utilității și eficienței creditelor existente;
- identificarea nevoilor reale ale beneficiarilor;
- formularea unor recomandări strategice pentru ajustarea schemei de finanțare și pentru creșterea incluziunii financiare.

Rezultatele vor fundamenta propuneri concrete pentru îmbunătățirea politicilor publice și vor alimenta procesul de elaborare a Strategiei Naționale a Economiei Sociale asumată de către MMTFSS în cadrul unui proiect strategic finanțat tot prin Programul Educare și Ocupare, elaborat în cadrul FSE+.

5. Rezultatele cercetării

5.1. Analiză date cercetare

Datele din Barometrul Economiei Sociale 2025 elaborat de către ADV România, AFIN, SFA și RISE, arată că economia socială românească se caracterizează printr-un profil dominat de organizații mici, cu resurse financiare limitate, dar cu un **nivel ridicat de angajament social**.

Majoritatea entităților participante la chestionar sunt organizații non-profit (asociații și fundații cu activitate economică) și întreprinderi sociale completate de întreprinderi sociale de inserție (WISE),

Peste 70% dintre respondenți au sub 10 angajați, iar aproximativ 60% desfășoară activități preponderent în mediul urban, cu o concentrare semnificativă în regiunile Nord-Est și București-Ilfov – fapt confirmat și de focus grupul organizat.

În termeni de vechime, peste trei sferturi dintre întreprinderile sociale activează de mai mult de 3 ani, ceea ce confirmă un nivel relativ ridicat de maturitate instituțională, dar nu neapărat de stabilitate financiară. În pofida experienței acumulate, doar o treime declară că au avut acces la finanțări rambursabile (credite, leasing, linii de finanțare private), ceea ce indică un decalaj major între nevoile de dezvoltare și instrumentele disponibile.

Conform datelor Barometrului, granturile publice și europene rămân principala sursă de finanțare a economiei sociale din România. Peste 80% dintre respondenți au beneficiat cel puțin o dată de fonduri nerambursabile, în timp ce **doar 14% au contractat credite bancare sau microcredite**.

Această dependență de granturi este explicabilă prin natura non-profit a multor entități, dar și prin lipsa unor produse financiare adaptate riscului social.

Rezultatele focus grupului, confirmă această realitate: majoritatea organizațiilor participante utilizează granturile, resursele proprii și sponsorizările drept principale surse de capital. În schimb, creditele bancare sunt rar accesate, fiind percepute drept „scumpe, inflexibile și dificil de obținut”.

Băncile aplică aceleași criterii de evaluare ca pentru firmele comerciale, fără a ține cont de specificul social al activității. În cazul ONG-urilor, accesul este aproape inexistent, din cauza lipsei garanțiilor materiale și a veniturilor recurente. Generarea de impact social, este percepută ca un risc, pentru că este asociată costurilor mari de operare care, în final reduc semnificativ profitul.

Un citat reprezentativ din focus grup sintetizează percepția generală:

„Noi nu avem o problemă de idei, ci o problemă de cash-flow. Granturile vin târziu, iar băncile nu înțeleg de ce impactul social contează la fel de mult ca profitul.”

În contrast, instituțiile de microfinanțare și IFN-urile dedicate economiei sociale (precum AFIN) sunt percepute pozitiv, datorită flexibilității și înțelegerii contextului social, deși volumele de finanțare rămân reduse.

Analiza comparativă a răspunsurilor din chestionar și a concluziilor focus grupului arată că instrumentele actuale nu reușesc încă să satisfacă integral nevoile de dezvoltare ale economiei sociale.

Granturile sunt percepute ca utile, dar nesustenabile, întrucât nu asigură continuitate financiară și presupun proceduri birocratice complexe.

Mulți respondenți consideră că granturile au sprijinit lansarea inițială a activității, dar nu și creșterea ulterioară.

„Proiectele cu fonduri europene ne-au ajutat să pornim, dar nu putem depinde la nesfârșit de apeluri de finanțare.”

Creditele comerciale sunt percepute ca inaccesibile, din cauza cerințelor de garanții și a lipsei de produse specializate pentru ONG-uri și întreprinderi sociale, chiar dacă sunt înființate ca SRL-uri.

Microcreditele și IFN-urile de impact (precum AFIN) sunt considerate alternative emergente, utile pentru proiecte de investiții între 10.000 și 100.000 EUR, dar insuficiente pentru proiecte mai mari (infrastructură, dezvoltare imobiliară, extindere de servicii).

Mecanismele hibride (grant + credit) sunt cel mai bine evaluate de respondenți, fiind percepute ca soluții care combină accesibilitatea grantului cu disciplina financiară a creditului.

Cercetarea relevă astfel o cerere clară pentru instrumente flexibile, adaptate profilului social, care să ofere dobânzi reduse, perioade de grație extinse și evaluarea impactului social ca parte a procesului de creditare.

5.2. Nevoile de finanțare identificate

Atât rezultatele chestionarelor aplicate, cât și ale focus grupului, indică trei categorii principale de nevoi financiare:

1 Nevoi de investiții în infrastructură și active fixe – vizând ateliere de producție, centre de servicii, laboratoare, spații comerciale proprii. Valoarea medie a investițiilor planificate se situează între 50.000 și 150.000 EUR, cu vârfuri de peste 500.000 EUR pentru proiecte de dezvoltare imobiliară.

2 Nevoi de capital de lucru – pentru acoperirea decalajelor de numerar între proiecte, salarizare, achiziții de materii prime și fluxuri sezoniere.

3 Nevoi de investiții în digitalizare și inovație – modernizarea echipamentelor, adoptarea soluțiilor IT și extinderea serviciilor online.

O parte semnificativă a respondenților (aproximativ 60%) declară că lipsa finanțării adecvate le limitează capacitatea de a genera impact social, iar 80% ar fi interesați de un instrument financiar specializat pentru economia socială.

5.3. Atitudini și percepții privind Instrumentul financiar garanție de portofoliu plafonată combinat cu grant într-o operațiune unică care va fi finanțat prin FNCGIMM

5.3.1. Percepții favorabile (beneficiari finali)

- **Relevanță ridicată pentru nevoi reale:** combinația garanție (până la 80% per împrumut, plafon de portofoliu 30%) + grant (subvenție de dobândă, „capital rebate”, asistență tehnică) este percepută ca o soluție completă pentru barierele clasice: colateral insuficient, cost total al finanțării, capacitate administrativă limitată.
- **Atractivitate financiară:**
 - subvenția de dobândă pe 12/24/36 luni reduce presiunea de cash-flow în primii ani;
 - „**capital rebate**” (până la 25% pentru întreprinderi de inserție / până la 15% pentru alte întreprinderi sociale) este văzut ca un stimulent direct pentru **crearea și menținerea locurilor de muncă**;
 - **asistența tehnică** (până la 5.000 € investiții / 2.000 € capital de lucru) crește șansele de bancabilitate și calitatea documentației.
- **Scalabilitate:** posibilitatea de a finanța atât **investiții**, cât și **capital de lucru** într-un singur cadru este apreciată ca un avantaj operațional major.
- **Claritate de obiectiv public:** indicatorul EECO019 (ținte 582 + 65) transmite direcția de politică publică (dezvoltare / inovare / scalare / extindere), ceea ce crește încrederea în stabilitatea schemei.

5.3.2. Rezerve și îngrijorări (beneficiari finali)

- **Eligibilitate și calendar:** cerința de **vechime ≥ 1 an** și **atestatul / marca socială la semnare** poate întârzia accesul unor actori emergenți; întârzierea lansării față de termenul-limită **31.12.2029** este percepută ca risc pentru aplicarea integrală a perioadelor de subvenție a dobânzii la creditele de investiții cu maturități mari.
- **Condiții de conformitate:**
 - **cumul de minimis** și evitarea **dublei finanțări** ridică nevoia de consiliere, altfel există risc de neeligibilitate;

- **excluderi** (terenuri, imobile, infrastructură, activități financiare) pot reduce atractivitatea pentru anumite modele de afaceri sociale.
- **Cash-flow și timing pentru „capital rebate”**: necesitatea atingerii și menținerii indicatorilor de impact (locuri de muncă / grupuri vulnerabile / beneficiari) până la momentul verificărilor poate crea presiune pe fluxurile de numerar; dacă rabatul este acordat în avans, obligațiile de verificare ulterioară sunt percepute ca **risc de reversare**.
- **Încărcare administrativă**: documentația de credit (mai ales pentru investiții) rămâne complexă; asistența tehnică este binevenită, dar selecția și contractarea consultanților adaugă pași operaționali.

5.3.3. *Perspectivă intermediarilor financiari (bănci / IFN) și FNGCMM*

- **Apetit prudent**: garanția de portofoliu plafonată, cu **interes economic reținut $\geq 20\%$** , este percepută ca instrument echilibrat risc-rentabilitate; însă atingerea standardelor de calitate ale portofoliului și **managementul riscului social** cer proceduri dedicate.
- **Necesități operaționale**:
 - claritate asupra **metodologiei de transfer al avantajului financiar** către destinatarii finali;
 - standardizare pentru **verificarea indicatorilor** (inclusiv utilizarea REVISAL pentru locuri de muncă) și pentru **gestionarea grantului** (subvenție de dobândă, rabat, asistență tehnică);
 - sisteme IT pentru **raportare distinctă** pe cele două componente (instrument financiar și grant).
- **Risc de implementare contra timp**: comprimarea ferestrei efective de creditare până la 31.12.2029 poate limita **maturitățile utile** și planurile comerciale ale intermediarilor; e nevoie de **pipeline** rapid și campanii de informare.

5.3.4. **Condiții percepute ca esențiale pentru succes**

1. **Comunicare și outreach**: campanie națională clară (criterii, pași, exemple de proiecte eligibile), cu materiale simplificate pentru întreprinderi sociale.
2. **Asistență timpurie**: activarea rapidă a componentei de **asistență tehnică**, cu ghiduri model (business plan, cash-flow, proiecții, indicatori de impact).

3. **Standardizare:** metodologie unitară pentru „capital rebate” (inclusiv cazuri de acordare în avans / condiții de reversare) și pentru verificarea **cumulului de minimis**.
4. **Digitalizare:** fluxuri electronice pentru depunere, eligibilitate, raportare și monitorizare indicatori (EECO019), pentru a reduce timpii.
5. **Coerență inter-program:** clarificări ferme privind **excluderea dublei finanțări** și compatibilitatea cu alte programe (regionale / PNRR), pentru a evita nesiguranța beneficiarilor.

5.3.5. Mesaje-cheie din teren (sinteză)

- **„Un singur produs – trei beneficii”** (garanție + dobândă subvenționată + rabat de capital) este perceput drept **cel mai potrivit** design pentru realitățile economiei sociale.
- **Timpul de implementare** este factorul critic: cu cât mai devreme sunt publicate procedurile operaționale și ghidurile simplificate, cu atât **crește rata de absorbție** și șansele de a atinge țintele EECO019.
- **Impactul social condiționat** (joburi, grupuri vulnerabile, servicii pentru beneficiari) este acceptat și chiar apreciat, atâta vreme cât **criteriile sunt clare, măsurabile și proporționale** cu dimensiunea organizației și cu natura creditului (investiții vs. capital de lucru).

Concluzie parțială: percepția generală este **pozitivă**, cu așteptări mari privind **accesibilitatea** și **reducerea costului total** al finanțării. Rezervele se concentrează pe **calendarul strâns, complexitatea conformității și procedurile de verificare a impactului**; toate pot fi gestionate prin **standardizare, asistență tehnică și digitalizarea fluxurilor**.

5.4. Atitudini și percepții privind fondurile de investiții sociale

Un alt aspect explorat în cadrul focus- grupului a fost necesitatea creării un fond de investiții sociale în România.

Percepția generală este **pozitivă**, participanții recunoscând potențialul unui astfel de mecanism de a oferi finanțare pe termen lung și capital pentru dezvoltare. Cu toate acestea, există și rezerve legate de compatibilitatea logicii investiționale cu misiunea socială – mai ales în rândul ONG-urilor.

Organizațiile interviewate subliniază câteva **condiții esențiale** pentru succesul unui fond de investiții sociale:

- compatibilitatea valorilor între investitori și organizațiile finanțate („parteneriat de valori”);
- expertiza sectorială a echipei de investiții;
- sprijin non-financiar complementar (mentorat, marketing, asistență juridică, formare în management financiar și măsurarea impactului);
- procese decizionale transparente și implicarea organizațiilor în definirea indicatorilor de impact;
- optimizarea proceselor administrative și menținerea unui echilibru în cerințele de raportare

Participanții consideră că participațiile minoritare (sub 50%) sunt de preferat, dar acceptă și structuri majoritare temporare dacă dezvoltarea urmează „direcția corectă”. Ieșirea investitorului este considerată firească după 5–10 ani, cu condiția corelării performanței economice cu cea socială.

Un aspect cheie identificat este nevoia de educație financiară și de înțelegere a conceptului de „social investment fund” — majoritatea respondenților recunoscând că nu cunosc în detaliu modul de funcționare al unui astfel de instrument.

5.5. Obstacole și provocări sistemice

Cercetarea evidențiază câteva bariere structurale persistente care afectează accesul la finanțare și eficiența instrumentelor existente:

- Lipsa garanțiilor reale (multe întreprinderi sociale nu dețin active ce pot fi ipotecate);
- Venituri fluctuante și dependența de proiecte, care reduc credibilitatea în fața finanțatorilor;
- Reglementările legislative existente oferă un grad redus de flexibilitate pentru activitățile economice ale ONG-urilor;
- Absența unei culturi a raportării impactului social, necesară pentru evaluarea riscului de credit;

Aceste provocări confirmă nevoia de mecanisme financiare integrate, care să combine capitalul rambursabil cu asistența tehnică și cu un sistem de măsurare a performanței sociale, astfel încât finanțarea să fie atât sustenabilă, cât și cu impact real.

5.6. Concluzii intermediare

Rezultatele cercetării indică o nevoie clară de ajustare a schemei financiare pentru economia socială în România, în următoarele direcții:

- Diversificarea surselor de finanțare – prin introducerea de instrumente de creditare socială și fonduri de investiții adaptate;
- Simplificarea accesului la finanțare – prin evaluarea combinată a performanței economice și a impactului social;
- Crearea de produse financiare flexibile – cu dobânzi reduse, perioade de grație și garanții mutuale;
- Creșterea capacității financiare și manageriale a întreprinderilor sociale prin programe de formare;
- Dezvoltarea unui cadru național de măsurare a impactului social, compatibil cu standardele EVPA și cu obiectivele SEAP 2021–2025.

Aceste constatări vor fundamenta Capitolul 6 – Setul de indicatori pentru măsurarea impactului, care va propune un cadru metodologic coerent pentru evaluarea performanței economice și sociale a instrumentelor financiare destinate economiei sociale.

6. Setul de indicatori pentru măsurarea impactului

6.1. Introducere

Evaluarea impactului social reprezintă un proces esențial pentru înțelegerea rezultatelor reale ale investițiilor în economia socială. În contextul actual, în care eficiența instrumentelor financiare este

analizată nu doar prin prisma performanței economice, ci și a valorii sociale create, dezvoltarea unui sistem coerent de indicatori de impact devine o prioritate strategică.

Acest capitol propune un cadru metodologic integrat de măsurare a impactului, construit pe baza bunelor practici europene și adaptat specificului românesc al întreprinderilor sociale. Modelul derivă din standardele utilizate de EVPA (European Venture Philanthropy Association), completate de instrumentele metodologice din „Impact Evaluation in Practice” (World Bank), FEBA – Impactul Data for Social Good (2019) și clasificarea teoretică a indicatorilor propusă de Raluca Gârboan (UBB, 2007).

6.2. Fundament metodologic și principii

Sistemul de indicatori propus se bazează pe cinci principii metodologice fundamentale:

- 1 Claritate și relevanță** – fiecare indicator trebuie să măsoare o dimensiune esențială a impactului (economic, social, de ocupare, de incluziune).
- 2 Comparabilitate** – indicatorii trebuie să permită corelarea rezultatelor între organizații și proiecte.
- 3 Proporționalitate** – complexitatea măsurării trebuie adaptată capacității organizaționale a beneficiarilor.
- 4 Triangulare** – datele trebuie validate prin surse multiple (rapoarte financiare, sondaje, interviuri, observație directă).
- 5 Transparență și utilizare practică** – rezultatele evaluării trebuie comunicate și utilizate pentru îmbunătățirea politicilor publice și a instrumentelor financiare.

În viziunea EVPA, măsurarea impactului social presupune un **proces în cinci etape**:

1. Stabilirea scopului și a granițelor evaluării;
2. Identificarea stakeholderilor relevanți;
3. Măsurarea rezultatelor (outputs, outcomes, impact);
4. Verificarea și validarea datelor;
5. Comunicarea rezultatelor și utilizarea lor strategică.

Cercetarea de față adoptă această logică, adaptând-o la specificul instrumentelor financiare dedicate economiei sociale din România.

6.3. Tipologia indicatorilor utilizați

În conformitate cu metodologia Comisiei Europene și cu lucrările lui Gârboan (2007), indicatorii sunt împărțiți în patru categorii principale:

Tip de indicator	Descriere	Exemple aplicate economiei sociale
Indicatori de resurse (input)	Măsoară volumul resurselor financiare, umane și materiale utilizate în implementarea instrumentului financiar	Valoarea totală a creditelor acordate; bugetul schemei; număr de experți implicați în mentorat.
Indicatori de output	Evaluează produsele directe ale finanțării (rezultatele imediate ale activităților)	Număr de întreprinderi finanțate; număr de locuri de muncă create; valoarea investițiilor realizate.
Indicatori de rezultat (outcome)	Reflectă schimbările pe termen scurt și mediu generate pentru beneficiari	Creșterea cifrei de afaceri; creșterea numărului de angajați vulnerabili; creșterea numărului de beneficiari sociali; diversificarea surselor de venit.
Indicatori de impact	Măsoară efectele nete și durabile asupra comunității și societății	Rata de inserție a persoanelor cu dizabilități; îmbunătățirea coeziunii sociale; rata de succes în depășirea condiției de vulnerabilitate; rata de creștere a capacității de muncă a persoanelor cu dizabilități sau din categorii vulnerabile; reducerea dependenței de granturi a întreprinderii sociale; dezvoltarea de noi produse și servicii în modelul de business integrând inovarea socială ș.a.

Această structură permite urmărirea unui lanț logic complet (input-output-outcome-impact), în linie cu modelele EVPA și FEBA, asigurând astfel coerența între rezultatele financiare și cele sociale.

6.4. Cadrul propus de indicatori pentru evaluarea impactului instrumentelor financiare

A. Dimensiunea economică

Vizează performanța financiară și sustenabilitatea organizațiilor finanțate.

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Acces la finanțare	Număr de întreprinderi sociale finanțate; valoarea medie a creditului acordat	Raportări financiare ale IFN/băncilor/alte instituții de finanțare	anual
Performanță economică	Evoluția cifrei de afaceri la 12 și 24 luni; rata de rambursare a creditului	Date contabile, interviuri	anual
Investiții și capitalizare	Procent din credit investit în active productive; gradul de reinvestire a profitului	Raportare beneficiar	semestrial
Diversificarea veniturilor	Ponderea veniturilor comerciale vs granturi	Analiză financiară	anual
Produse sau servicii noi dezvoltate	Număr produse / servicii noi dezvoltate	Raport anual / situații contabile	anual

B. Dimensiunea socială

Analizează efectele asupra grupurilor vulnerabile și coeziunii comunitare.

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Ocupare	Număr de persoane vulnerabile angajate; rata de menținere în muncă după 12 luni	Rapoarte interne, chestionar HR	anual
Incluziune socială	Număr de beneficiari indirecti (familii, comunități); servicii sociale furnizate	Raportare beneficiar	anual
Egalitate și diversitate	Pondere femei și persoane cu dizabilități în total angajați	Date interne	anual

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Impact comunitar	Inițiative comunitare derivate din proiectele finanțate	Interviuri și focus grupuri	anual

C. Dimensiunea de mediu și sustenabilitate

Aliniată principiilor „do no significant harm” și obiectivelor de dezvoltare durabilă (SDG 12, 13).

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Eficiență energetică	Reducerea consumului de energie/CO ₂	Rapoarte de sustenabilitate	anual
Economia circulară	Ponderele materialelor reciclate în procesul de producție sau deșeuri transformate în materii prime	Audit intern	anual
Practici ecologice	Număr de inițiative „green” adoptate	Chestionar auto-raportat	anual

D. Dimensiunea instituțională și de capacitate

Evaluează consolidarea organizațională a beneficiarilor și contribuția la ecosistemul economiei sociale.

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Capacitate managerială	Număr de manageri instruiți în gestiune financiară; participare la programe de mentorat	Rapoarte AFIN & SFA / MIPE	anual
Digitalizare și inovație	Adoptarea soluțiilor IT; servicii digitalizate	Raport beneficiar	anual
Cooperare și parteneriate	Număr de parteneriate create post-finanțare	Chestionar post-proiect	anual

Domeniu	Indicatori propuși	Sursă de date	Frecvență
Vizibilitate și advocacy	Participare în rețele (RISE, FONSS, ENSIE, FEBEA, SOCIAL ECONOMY EUROPE, EASPD, DIESIS, COLIȚIA ROMÂNIA SUSTENABILĂ, CLUSTER "ACCELERATORUL DE ÎNTREPRINDERI SOCIALE" GESTIONAT DE CĂTRE ADV ROMÂNIA ș.a.)	Interviuri / Site / raport anual	anual

6.5. Corelarea indicatorilor cu obiectivele cercetării

Obiectiv de cercetare	Indicatori principali asociați
1. Măsurarea utilității creditelor	Gradul de utilizare a creditului pentru investiții; satisfacția beneficiarilor; evoluția veniturilor
2. Validarea eficienței instrumentului	Rata de rambursare; costul efectiv al finanțării; raportul cost-impact social
3. Identificarea provocărilor & oportunităților	Bariere în accesare; timp mediu de aprobare; numărul de cereri respinse
4. Formularea de recomandări strategice	Analiza comparativă cu alte state membre; relevanța indicatorilor pentru politici publice
5. Cuantificarea impactului socio-economic	Număr de locuri de muncă create; venituri generate; grad de incluziune socială; efecte comunitare

Această corelare asigură alinierea directă între metodologia de cercetare și sistemul de indicatori, facilitând integrarea concluziilor în propunerile de politici publice.

6.6. Mecanisme de colectare și raportare a datelor

Pentru implementarea eficientă a sistemului de măsurare a impactului, se propune un mecanism de colectare și raportare standardizat, pe trei niveluri:

1. Nivelul organizației beneficiare – raportare semestrială printr-un template simplificat (input și output).

2. Nivelul instituției financiare (AFIN/FNGCIMM & MIPE / BCR finanțare socială) – raportare anuală consolidată privind outcome și impact.
3. Nivelul sistemic (Minister, rețele naționale) – raportare agregată la nivel de program, cu indicatori comparabili la nivel european.

Se recomandă integrarea datelor într-o platformă digitală comună (Hub pentru Finanțare și Impact Social), care să permită accesul la indicatori în timp real și vizualizarea rezultatelor agregate.

6.7. Exemple de bune practici internaționale

Modelele analizate (Banca Etica– Italia, Phitrust – Franța, Crédal – Belgia, Seed Capital Bizkaia) demonstrează că succesul sistemelor de măsurare impact depinde de:

- utilizarea unei matrice duale – economică și socială pentru fiecare investiție;
- implicarea beneficiarilor în definirea propriilor indicatori de impact;
- publicarea periodică a unui Social Impact Report accesibil publicului;
- existența unei structuri independente de validare a impactului (Comitet de Impact).

Aceste exemple vor fi adaptate în recomandările strategice din capitolul următor.

6.8. Concluzii

Setul de indicatori propus oferă un cadru unitar, coerent și adaptabil pentru evaluarea performanței economice și sociale a instrumentelor financiare dedicate economiei sociale. Prin implementarea acestui sistem:

- se asigură comparabilitatea datelor între diferite instrumente și regiuni;
- se sprijină luarea deciziilor bazate pe dovezi la nivel guvernamental;
- se consolidează credibilitatea și transparența sectorului economiei sociale în relația cu investitorii și partenerii instituționali.

Indicatorii nu reprezintă doar un instrument de raportare, ci și un mecanism de învățare și îmbunătățire continuă, capabil să transforme modul în care impactul social este perceput, măsurat și finanțat în România.

7. Studii de caz analizate

7.1. Întreprinderea socială AER – PIAȚA ALTFEL SRL

Context și misiune

Fondată în 2020 cu sprijinul unui grant de 100.000 euro obținut prin programul „Acceleratorul de Întreprinderi Sociale” derulat de ADV România, **AER – Piața Altfel SRL** din mun. Piatra-Neamț, jud. Neamț, s-a născut din dorința de a crea o alternativă sustenabilă la consumul convențional, bazată pe respectul pentru mediu și responsabilitatea socială.

AER este un concept store inovator, care reunește trei componente complementare într-un singur spațiu sustenabil:

- **Zero Waste Shop** – comercializare de produse vrac și ecologice, fără ambalaje sau cu ambalaje reutilizabile;
- **Brutărie artizanală cu maia** – produse din ingrediente locale, realizate după principii de producție responsabilă;
- **Coffee shop cu cafea de specialitate** – cafea prăjită local, servită într-un cadru prietenos cu mediul.

OBIECTIVELE întreprinderii sociale AER - Piața Altfel SRL sunt reducerea deșeurilor prin vânzarea de produse fără ambalaje și/sau reutilizabile, promovarea unui stil de viață sustenabil prin educație ecologică și ateliere, și sprijinirea economiei locale prin utilizarea ingredientelor de la producători locali contribuind astfel la reducerea amprente de carbon.

CREDIT AFIN

Pentru a susține dezvoltarea capacității de producție, în luna septembrie 2024, AER a solicitat un credit de la AFIN în valoare de 180.000 RON, pe o perioadă de 60 de luni.

Fondurile au fost direcționate către:

- achiziția de echipamente moderne pentru secția de brutărie și patiserie;
- asigurarea contribuției proprii în cadrul proiectului „Creșterea competitivității AER - Piața Altfel SRL, prin dezvoltarea capacității tehnologice și operaționale”, proiect co-finanțat prin Programul Regional Nord-Est 2021-2027, apel: Investiții pentru modernizarea microîntreprinderilor, PR/NE/2023/P1/RSO1.3.1/1 - Microîntreprinderi

Această investiție a reprezentat un pas strategic în consolidarea modelului de afacere sustenabilă, crescând competitivitatea și eficiența operațională a întreprinderii sociale.

Rezultate și impact social

- **Extinderea capacității de producție** a permis diversificarea gamei de produse de brutărie și patiserie și crearea de noi locuri de muncă pentru persoane din grupuri vulnerabile.
- **Creșterea vizibilității producătorilor locali**, prin evenimente dedicate promovării economiei locale.
- **Dezvoltarea comunității sustenabile** AER, bazată pe consum responsabil, educație ecologică și solidaritate socială.

De la început, AER și-a propus nu doar să vândă produse, ci să creeze un ecosistem de învățare și colaborare. Prin ateliere, campanii educative și evenimente precum „Oameni pe Hogaș” sau „Colțul Lokal”, a reușit să coaguleze o comunitate în jurul valorilor de sustenabilitate, solidaritate și economie locală.

Astăzi, AER este recunoscută la nivel local și național drept un exemplu de întreprindere socială cu impact real, care transformă principiile ecologice și sociale în rezultate măsurabile: reducerea deșeurilor, sprijinirea producătorilor locali și crearea de locuri de muncă pentru persoane din grupuri vulnerabile.

Prin combinarea dimensiunii economice cu cea socială și ecologică, AER – Piața Altfel SRL demonstrează că modelele de afaceri sustenabile pot genera valoare economică și impact social real. Creditul AFIN a avut un rol esențial în scalarea capacității de producție, consolidarea independenței financiare și creșterea contribuției AER la dezvoltarea unei economii locale reziliente și verzi.

7.2. ONG: ASOCIAȚIA AUTISM CEZAR NICOLAE

Context și misiune

Asociația Autism „Cezar Nicolae” – S.U.I.T.A. este o organizație înființată în anul 2015, cu sediul în Constanța dedicată copiilor cu tulburări din spectrul autist (TSA) și altor tulburări de neurodezvoltare, fondată cu misiunea de a oferi servicii terapeutice personalizate și de a sprijini incluziunea socială a copiilor cu nevoi speciale.

Misiunea asociației este de a oferi programe de **recuperare, reabilitare și suport familial**, astfel încât copiii cu nevoi speciale să beneficieze de intervenții personalizate și de oportunități de integrare socială.

CREDIT AFIN

Asociația Autism „Cezar Nicolae” – S.U.I.T.A. s-a confruntat cu întârzieri semnificative în finanțările publice, care au pus în pericol continuitatea serviciilor terapeutice destinate copiilor cu tulburări din spectrul autist (TSA). În acest context, creditul acordat de AFIN, în valoare de 150.000 lei, contractat pe o perioadă de 48 de luni, cu o perioadă de grație de 3–6 luni, a avut un rol esențial în menținerea stabilității operaționale a organizației.

Prin intermediul acestui sprijin financiar, asociația a reușit să acopere cheltuielile operaționale urgente – salarii, logistică, consumabile și chirii – și să asigure funcționarea stabilă până la momentul deblocării decontărilor prin Casa de Asigurări de Sănătate, precum și până la creșterea veniturilor provenite din activitățile economice proprii.

Această intervenție a fost crucială pentru evitarea întreruperii serviciilor specializate, permițând păstrarea accesului la terapii pentru copii și familiile lor și consolidând reziliența financiară și operațională a centrului terapeutic.

Rezultate și impact social

- Anual, peste 70 de beneficiari (copii, adolescenți, tineri cu TSA sau alte tulburări de neurodezvoltare) au primit servicii gratuite de specialitate în cadrul centrului licențiat S.U.I.T.A.
- În 2024, două evenimente cu impact comunitar — „Balul Autism Awareness” și „Gala Suflet de Crăciun” — au reunit peste 100 de participanți, dintre care circa 50 au fost beneficiari direcți (copii, tineri și familiile acestora).
- În plus, Asociația și-a consolidat imaginea și vizibilitatea în mediul public, ceea ce contribuie la atragerea de resurse și sprijin pentru proiecte viitoare.

Experiența Asociației Autism „Cezar Nicolae” – S.U.I.T.A. evidențiază modul în care sprijinul financiar și de mentorat oferit de AFIN poate consolida sustenabilitatea unei organizații sociale. Prin acordarea creditului în valoare de 150.000 lei, completată de servicii de consiliere și mentorat specializat oferit în cadrul colaborării, asociația a reușit să depășească dificultățile cauzate de întârzierile în finanțările publice și să își mențină activitatea terapeutică fără întreruperi.

Această combinație de sprijin financiar și consultanță strategică a permis asociației să își optimizeze managementul operațional, să își întărească capacitatea de planificare financiară și să creeze o bază solidă pentru dezvoltarea pe termen lung.

Colaborarea dintre AFIN și Asociația Autism „Cezar Nicolae” – S.U.I.T.A. reprezintă un exemplu de bună practică în domeniul finanțării etice și al sprijinirii economiei sociale, demonstrând că

investițiile combinate cu mentorat pot genera impact social durabil și reziliență organizațională reală.

7.3. Întreprinderea socială GO PLANET INVEST SRL

Context și misiune

GO PLANET INVEST SRL este o întreprindere socială fondată în 2020 cu sprijinul unui grant de 100.000 euro obținut prin programul „Acceleratorul de Întreprinderi Sociale” derulat de ADV România, orientată către protecția mediului și promovarea

responsabilității sociale în comunitate. Activitatea economică principală constă în producția de pahare transparente, biodegradabile și reciclabile, realizate din PLA (acid polilactic) și rPET (PET reciclat 100%) — materiale prietenoase cu mediul și alternative concrete la plasticul convențional. Prin activitatea sa, întreprinderea socială contribuie activ la reducerea poluării, la educarea publicului privind economia circulară și la crearea de locuri de muncă pentru persoane din grupuri vulnerabile, consolidând astfel o triplă valoare de impact: economică, socială și ecologică.

CREDIT AFIN

Pentru dezvoltarea capacității de producție și extinderea activității, **GO PLANET INVEST SRL a beneficiat de două credite din partea AFIN, în valoare totală de 185.000 RON** care au sprijinit atât achiziția de echipamente dedicate fabricării ambalajelor biodegradabile și reciclabile, cât și acoperirea cheltuielilor de funcționare și aprovizionare.

Prin aceste investiții, compania și-a consolidat poziția pe piața ambalajelor sustenabile și și-a extins capacitatea de a genera impact social și ecologic pozitiv, prin promovarea economiei circulare și crearea de locuri de muncă verzi.

Impact social și de mediu

- **Evenimentul „Focusing on Green Materials”**, organizat în parteneriat cu Orange, a promovat utilizarea materialelor sustenabile și reducerea poluării prin educarea publicului și a partenerilor industriali.
- În cadrul acestei inițiative, compania a reușit **redirecționarea a 6,5 tone de plastic nereciclabil** către noi utilizări, contribuind concret la diminuarea deșeurilor din plastic și la creșterea gradului de conștientizare privind reciclarea.
- Activitatea economică a condus la **menținerea și crearea de noi locuri de muncă** pentru persoane provenite din grupuri vulnerabile, consolidând dimensiunea socială a întreprinderii.

Experiența GO PLANET INVEST SRL demonstrează că finanțarea etică și sustenabilă oferită de AFIN reprezintă un catalizator real pentru dezvoltarea economiei verzi și sociale. Prin combinarea sprijinului financiar cu misiunea ecologică și socială, întreprinderea contribuie activ la tranziția către o economie circulară, reducerea poluării și crearea unui model de producție responsabilă pe piața din România.

8. Recomandări strategice și de politică publică

8.1. Introducere

Rezultatele cercetării confirmă faptul că România se află într-un moment de reconfigurare a arhitecturii de finanțare pentru economia socială, în contextul tranziției de la granturi nerambursabile către instrumente financiare sustenabile și orientate spre impact social. Deși progresele din ultimii ani – în special lansarea AFIN IFN, crearea schemelor de minimis pentru economie socială și integrarea economiei sociale în Programul Educație și Ocupare 2021–2027 – au îmbunătățit cadrul general, cercetarea arată că accesul real la finanțare rămâne limitat, iar mecanismele existente necesită ajustări semnificative pentru a deveni eficiente și incluzive.

Pe baza analizei integrate a datelor din Barometrul Economiei Sociale 2025 (ADV), focus group-ul organizat (septembrie 2025), chestionarele aplicate și referințele europene actuale, capitolul formulează un set coerent de recomandări care vizează trei niveluri de intervenție:

- 1 politic și strategic** (nivel de guvernanță publică),
- 2 operațional** (nivelul instrumentelor financiare și al intermediarilor),
- 3 organizațional** (nivelul întreprinderilor sociale beneficiare).

8.2. Nivel strategic: Consolidarea cadrului de politică publică

1. Adoptarea unui cadru național unitar de finanțare socială

Se recomandă elaborarea și adoptarea unei Strategii Naționale pentru Finanțarea Economiei Sociale 2025–2030, sau introducerea acestui capitol în Strategia Națională a Economiei Sociale aflată în planul Ministerului Muncii de a fi realizată .

Strategia ar trebui să stabilească:

- obiective clare privind volumul finanțărilor acordate întreprinderilor sociale (ex. pondere minimă de 5% din totalul instrumentelor FSE+ destinate economiei sociale);
- un cadru comun de indicatori de performanță și impact (bazat pe setul propus în capitolul anterior);
- responsabilități clare între MIPE, MMSS, FNGCIMM și partenerii sociali;
- un mecanism de guvernanță participativă (comitet interinstituțional pentru finanțare socială).

2. Integrarea măsurii „social impact finance” în Politica Națională de Investiții

România ar trebui să includă finanțarea socială în politica de investiții publice, după modelul Franței, Spaniei și Italiei, prin:

- crearea unei linii bugetare dedicate investițiilor cu impact social în bugetul de stat, cofinanțate din FSE+;
- stimularea investițiilor private prin deduceri fiscale pentru investitorii care contribuie la fonduri de investiții sociale;

- introducerea conceptului de „achiziții publice cu impact social / clauze sociale / contracte rezervate întreprinderilor sociale de inserție”, prin care achizițiile de servicii finanțate public pot fi condiționate de rezultate sociale măsurabile.

3. Alinierea cadrului legislativ la Recomandarea Consiliului UE (2023)

Se recomandă:

- revizuirea Legii nr. 219/2015 pentru a introduce referințe explicite la accesul la finanțare și la raportarea impactului social;
- crearea unei secțiuni distincte privind întreprinderile sociale de inserție (WISE) și accesul lor prioritar la instrumente financiare dedicate;
- armonizarea cadrului fiscal pentru ONG-urile cu activitate economică, pentru a permite o utilizare mai flexibilă a excedentelor financiare.

8.3. Nivel operațional: Îmbunătățirea instrumentelor financiare

4. Consolidarea ecosistemului AFIN IFN – SFA - ADV ca intermediar de impact

Rezultatele cercetării confirmă utilitatea instituțiilor specializate precum AFIN – SFA - ADV, însă subliniază nevoia extinderii capacității operaționale.

Se recomandă:

- capitalizarea suplimentară a AFIN prin mecanisme de co-investiție public-privat (ex. guvernul României / administrații regionale, InvestEU, fonduri etice ș.a.);
- diversificarea produselor financiare: credite pentru infrastructură, linii de capital de lucru, leasing social;
- extinderea prezenței teritoriale;
- creșterea capacității SFA și a alor organizații de profil în domeniul asistenței și educației financiare pentru întreprinderile sociale din România.

5. Lansarea unui Fond de Investiții Sociale (Social Investment Fund – SIF)

Pe baza rezultatelor focus group-ului, se recomandă constituirea unui fond de investiții sociale cu participare public-privată, având următoarele caracteristici:

- capitalizare inițială: 2–3 milioane EUR, cu posibilitatea de extindere în etape ulterioare;
- valoare medie a investiției: 50.000–250.000 EUR;
- perioadă de investiție: 7–10 ani;
- participare minoritară (sub 50%) și condiționare a exit-ului de performanța socială;
- existența unui Comitet de Impact independent, format din experți și reprezentanți ai societății civile;
- sprijin non-financiar integrat (mentorat, marketing, formare, măsurarea impactului).

Un astfel de fond ar contribui la profesionalizarea ecosistemului, oferind un model de referință pentru investițiile cu impact social din Europa Centrală și de Est.

6. Introducerea de produse hibride (grant + credit)

Rezultatele Barometrului Economiei Sociale, arată că întreprinderile sociale preferă combinațiile între finanțare rambursabilă și nerambursabilă. Se recomandă introducerea unor instrumente de tip „blended finance”, cu:

- granturi pentru investiția inițială și credit preferențial pentru extindere;
- dobândă redusă proporțional cu performanța socială demonstrată;
- posibilitatea de conversie parțială a creditului în grant în funcție de atingerea indicatorilor sociali.

7. Stimularea băncilor comerciale să adopte produse dedicate economiei sociale

MIPE și BNR pot sprijini dezvoltarea unor linii de credit cu garanții de stat pentru WISE-uri, prin:

- crearea unei garanții-portofoliu administrate de FNGCIMM;
- acorduri de cofinanțare cu băncile etice europene (La Nef, Banca Etica);
- instruirea ofițerilor de credit pentru evaluarea impactului social, nu doar a riscului financiar.

8.4. Nivel organizațional: Consolidarea capacității întreprinderilor sociale

8. Crearea unui program național de educație financiară pentru economia socială

Cercetarea evidențiază o lipsă generalizată de competențe financiare în rândul managerilor de întreprinderi sociale. Se propune instituirea unui program național în parteneriat public - privat, cu module dedicate:

- gestiunii financiare și planificării investițiilor;
- managementului riscului;
- utilizării instrumentelor de măsurare a impactului (EVPA Toolkit);
- înțelegerii fondurilor de investiții sociale și a altor instrumente de finanțare.

9. Sprijin pentru profesionalizarea managementului și guvernancei sociale

Se recomandă:

- introducerea unor vouchere de consultanță pentru întreprinderile sociale (finanțate din FSE+);
- crearea unui pool de experți în economie socială și finanțare etică acreditați de MMFTSS;
- promovarea guvernancei participative și a mecanismelor de raportare socială simplificate.

10. Digitalizarea proceselor de raportare și monitorizare a impactului

Se propune dezvoltarea unei platforme naționale de raportare a impactului social, interoperabilă cu Registrul Național al Întreprinderilor Sociale, care să includă:

- colectarea automată a datelor financiare și sociale;
- vizualizări grafice în timp real ale impactului;
- posibilitatea de benchmarking între organizații;
- mecanism de autoevaluare a performanței.

8.5. Recomandări privind ajustarea schemei financiare

Pe baza analizei integrale, se propune revizuirea actualei scheme de minimis pentru instrumente financiare (GSCS – 4.a.3), cu următoarele direcții:

- 1 lansarea cât mai rapidă a produsului în piață pentru eficiență, având în vedere termenul limită de 31.12.2029 al acestui ciclu de finanțare;
 - 2 introducerea unui criteriu de performanță socială pentru calculul dobânzii efective;
 - 3 posibilitatea de reinvestire a profitului fără penalizare /taxă fiscală pentru entitățile certificate;
 - 4 includerea costurilor de formare, consiliere și mentorat ca cheltuieli eligibile;
 - 5 dezvoltarea rapidă a unei campanii naționale de comunicare și promovare a produsului.
- Realizarea de parteneriate cu administratori de grant FSE+ care au creat comunități de antreprenori sociali.

8.6. Impactul așteptat al implementării recomandărilor

Aplicarea acestor măsuri ar genera efecte sistemice majore:

- creșterea accesului la finanțare pentru minimum 1.000 de întreprinderi sociale până în 2030;
- atragerea investițiilor private de impact în valoare de peste 20 milioane EUR;
- crearea a peste 4.000 de locuri de muncă pentru persoane vulnerabile;
- consolidarea mecanismelor de măsurare a impactului social și a transparenței sectorului;
- alinierea României la standardele europene privind finanțarea socială și investițiile etice.

Cercetarea demonstrează că eficiența instrumentelor financiare pentru economia socială depinde de sinergie dintre politicile publice, actorii financiari și capacitatea organizațională a beneficiarilor.

Transformarea actualei paradigme – de la finanțare asistată la finanțare responsabilă și de impact – necesită nu doar resurse, ci și o viziune comună asupra valorii sociale create.

Prin implementarea recomandărilor de mai sus, România poate deveni, până în 2030, un model regional de integrare a finanțării sociale în politicile de dezvoltare economică și incluziune, consolidând rolul economiei sociale ca pilon al coeziunii și sustenabilității.

9. Concluzii generale

9.1. Sinteza cadrului și a demersului de cercetare

Cercetarea a fost concepută pentru a răspunde unei nevoi urgente de înțelegere și fundamentare strategică a modului în care instrumentele financiare dedicate economiei sociale contribuie la dezvoltarea sustenabilă și incluzivă a acestui sector în România. Într-un context european marcat de reforme structurale, Planul de Acțiune pentru Economia Socială (SEAP 2021–2025) și Recomandarea Consiliului UE din 2023 au creat premisele pentru trecerea de la o logică a granturilor la una a finanțării bazate pe impact.

Raportul de față a urmărit cinci obiective majore:

- 1 măsurarea utilității creditelor destinate întreprinderilor sociale;
- 2 validarea eficienței instrumentelor financiare analizate;
- 3 identificarea provocărilor și oportunităților sistemice;
- 4 formularea de recomandări strategice pentru politici publice;
- 5 cuantificarea impactului socio-economic, acolo unde datele au permis.

Metodologic, cercetarea a combinat analiza de politici publice, datele cantitative din *Barometrul Economiei Sociale 2025*, și datele calitative din *focus grup*, completate de chestionare, studii de caz și o revizuire amplă a cadrului legislativ și a instrumentelor de finanțare (GSCS – 4.a.3 și schema de minimis pentru economie socială).

9.2. Constatări esențiale

1. Accesul la finanțare rămâne principala provocare

Deși economia socială a crescut semnificativ în ultimii ani – accesul real la capital rămâne limitat. Peste 80% dintre entități depind în continuare de granturi publice, iar doar 14% au reușit să obțină finanțare rambursabilă. Lipsa garanțiilor, fluctuațiile de venituri și rigiditatea instituțiilor bancare tradiționale constituie bariere persistente.

2. Instrumentele financiare dedicate sunt utile, dar insuficiente

Există un consens clar în rândul actorilor sectorului că instrumentele dedicate – precum AFIN IFN, BCR social finance – reprezintă o soluție eficientă, însă volumul și acoperirea geografică sunt încă reduse.

Instrumentele hibride (grant + credit) sunt percepute drept cele mai potrivite pentru specificul întreprinderilor sociale, deoarece combină sustenabilitatea financiară cu accesibilitatea.

3. Lipsa competențelor financiare afectează absorbția capitalului

Cercetarea a confirmat că multe întreprinderi sociale nu dispun de capacități financiare și manageriale suficiente pentru a elabora planuri de investiții, a calcula riscuri sau a măsura impactul social. Această lacună reduce atractivitatea lor pentru investitori și limitează eficiența instrumentelor disponibile.

4. Măsurarea impactului social este fragmentară

Deși majoritatea întreprinderilor sociale declară că generează impact social, doar o parte dintre ele dispun de sisteme de raportare formalizate. Lipsa indicatorilor standardizați și a unei metodologii naționale comune face dificilă evaluarea comparativă a rezultatelor.

Setul de indicatori propus în cadrul acestei cercetări contribuie la uniformizarea și profesionalizarea procesului de măsurare a impactului, în linie cu standardele EVPA și FEBA.

9.3. Lecții învățate și interpretare integrată

Analiza combinată a datelor empirice și a cadrului de politici relevă un paradox structural: economia socială are o contribuție semnificativă la ocupare și incluziune, dar rămâne subfinanțată și subevaluată.

Această discrepanță derivă dintr-**un cumul de factori**:

- lipsa unui cadru de risc financiar adaptat sectorului;
- percepția greșită conform căreia misiunea socială exclude sustenabilitatea economică;
- absența unui sistem de raportare standardizat care să demonstreze impactul și rentabilitatea socială.

În ciuda acestor obstacole, tendințele europene și naționale arată o schimbare de paradigmă: apariția fondurilor de investiții sociale, a IFN-urilor etice și a produselor hibride sugerează trecerea către o etapă de maturizare a ecosistemului. România se află într-o poziție favorabilă pentru a valorifica această tranziție, cu condiția integrării rapide a lecțiilor desprinse din această cercetare.

9.4. Direcții strategice de acțiune

Pe baza constatărilor și a recomandărilor formulate anterior, cercetarea conturează **patru direcții majore pentru perioada 2025-2030**:

- 1 Consolidarea cadrului de politici și guvernanta** – printr-o Strategie Națională pentru Finanțarea Economiei Sociale sau un capitol dedicat în Strategia Națională pentru Dezvoltarea Economiei Sociale aflată pe lista de priorități a MMFTSS și partenerilor sociali, care să includă obiective, indicatori și un sistem de monitorizare a impactului.
- 2 Dezvoltarea infrastructurii financiare etice** – prin extinderea ecosistemului AFIN – SFA - ADV și crearea unui Fond de Investiții Sociale, cu capital public-privat, pentru finanțarea pe termen lung a organizațiilor și a întreprinderilor sociale de impact.
- 3 Creșterea capacității organizaționale** – prin educație financiară, formare managerială și instrumente digitale de raportare, care să reducă dependența de granturi și să favorizeze autonomia economică.
- 4 Măsurarea și recunoașterea impactului social** – prin adoptarea unui sistem național de indicatori (bazat pe EVPA și FEBA), cu raportare standardizată și transparentă, utilizabilă în politici publice și achiziții sociale.

Aceste direcții, implementate în sinergie, pot transforma economia socială dintr-un sector asistat într-un vector strategic de dezvoltare sustenabilă, coeziune și inovație socială.

9.5. Contribuția cercetării

Cercetarea aduce o contribuție semnificativă în trei planuri:

- **Analitic** – oferă o imagine realistă și bazată pe date privind accesul la finanțare al întreprinderilor sociale din România;
- **Metodologic** – propune un model de măsurare a impactului aplicabil la nivel național;
- **Strategic** – fundamentează recomandări concrete pentru ajustarea schemei financiare și pentru crearea unui ecosistem de finanțare de impact.

Prin combinarea analizelor calitative și cantitative, raportul reprezintă o bază de cunoaștere utilă pentru factorii de decizie, investitori sociali, intermediari financiari și organizații ale economiei sociale, oferind repere clare pentru următoarea etapă de dezvoltare a politicilor publice.

9.6. Concluzie finală

Economia socială din România a evoluat dintr-o nișă filantropică într-un sector strategic, cu potențial real de a genera creștere incluzivă și reziliență comunitară.

Pentru ca acest potențial să se concretizeze, este nevoie de o viziune unitară asupra finanțării sociale, în care capitalul public, privat și filantropic să se completeze reciproc.

Rezultatele cercetării arată că instrumentele financiare pot deveni acceleratoare de impact, cu condiția ca ele să fie concepute pe baze etice, adaptate riscului social și conectate la obiectivele de dezvoltare durabilă.

România are astăzi toate premisele pentru a deveni un model regional de finanțare socială integrată, iar dovezile prezentate în acest raport pot ghida acest proces în mod fundamentat, transparent și sustenabil.

10. BIBLIOGRAFIE

A. Documente strategice europene și internaționale

1. European Commission (2021). *Social Economy Action Plan (SEAP 2021–2025)*. Brussels: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion.
2. Council of the European Union (2023). *Council Recommendation on developing social economy framework conditions*. Official Journal of the European Union, C 37, 31.10.2023.
3. Regulation (EU) No. 1060/2021 – *Common Provisions Regulation for EU Funds (2021–2027)*.
4. Regulation (EU) No. 1057/2021 – *Establishing the European Social Fund Plus (ESF+)*.
5. EVPA (2020). *Investing for Impact Toolkit*. European Venture Philanthropy Association, Brussels.
6. World Bank (2016). *Impact Evaluation in Practice (2nd Edition)*. Washington, DC.
7. FEBA (2019). *Impactful Data for Social Good – Final Report*. Federation of European Impact Banks and Alternative Finance Institutions.
8. OECD (2020). *Boosting Social Enterprise Development – Good Practice Compendium*. Paris: OECD Publishing.
9. United Nations (2015). *Sustainable Development Goals (Agenda 2030)*.

B. Cadrul legislativ și politic național

1. Legea nr. 219/2015 privind economia socială, publicată în Monitorul Oficial nr. 561/2015.
2. Programul Educație și Ocupare 2021–2027 (PEO) – Prioritatea 4 „Antreprenoriat și economie socială”.
3. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2024). *Ghidul Solicitantului – Schema de minimis pentru instrumente financiare destinate economiei sociale (GSCS – 4.a.3)*.
4. Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri (FNGCIMM). *Programul de Garanții pentru Economia Socială – document de consultare (2024)*.

C. Studii și rapoarte de cercetare

1. Fundația „Alături de Voi” România (2025). *Raport de cercetare – Barometrul Economiei Sociale 2025 (BES), ediția a IV-a*. Iași: ADV România.
2. Social Finance Accelerator (2025). *Presentation and Focus Group Results – SFA Workshop on Social Investment Fund, 23.09.2025*. București.

3. European Investment Fund (2023). *EaSI Guarantee Instrument – Final Evaluation Report*. Luxembourg.
4. NESsT Romania (2022). *Bridging the Financing Gap for Social Enterprises in Central and Eastern Europe*.
5. Raluca Gârboan (2007). *Indicatori utilizați în evaluare și monitorizare – Indicatorii sociali*. Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.
6. Evaluation of Social Impact Measurement Tools and Techniques (2019). European Commission, DG EMPL.
7. hGLUTEN (2021). *Tool for Measuring Its Social Impact*. Helsinki: EU Social Business Initiative Pilot.

D. Alte surse și contribuții metodologice

1. FEBEA (2021). *Ethical Finance and Social Banking: Annual Review*.
2. ENSIE Europe (2024). *Work Integration Social Enterprises in Europe – Comparative Overview*. Brussels.
3. EASPD (2023). *Social Finance and Inclusive Employment Models – Policy Brief*.
4. AFIN IFN SA (2024). *Raport anual privind portofoliul de credite sociale și impactul în economie*. București.
5. RISE Romania (2024). *Policy Paper: Finanțarea sustenabilă a întreprinderilor sociale în România*. Iași.

E. Lista abrevierilor utilizate

Abreviere	Denumire completă
ADV	Fundația „Alături de Voi” România
AFIN	Alternative Finance Institution (IFN pentru economie socială)
BES	Barometrul Economiei Sociale
ENSIE	European Network of Social Integration Enterprises
EVPA	European Venture Philanthropy Association
FEBEA	Federation of European Ethical and Alternative Banks

Abreviere	Denumire completă
FSE+	Fondul Social European Plus
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MMFTSS	Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale
PEO	Programul Educație și Ocupare 2021–2027
PIDS	Programul Incluziune și Demnitate Socială
RISE	Rețeaua Română a Economiei Sociale – RISE Romania
SFA	Social Finance Association
SIF	Social Investment Fund
WISE	Work Integration Social Enterprise

F. Contacte instituționale relevante

- OIR PECU, Regiunea București Ilfov – contractant cercetare / www.oirbi.ro
- Fundația „Alături de Voi” România (ADV România) – prestator cercetare / www.alaturidevoi.ro
- AFIN IFN SA – Instituție de finanțare non-bancară dedicată sectorului de economie socială / www.afin.org.ro
- SFA – Social Finance Association / www.finantaresociala.ro
- RISE Romania – Rețeaua Română a Economiei Sociale www.riseromania.ro

Notă privind cadrul de realizare a cercetării

Prezentul raport de cercetare a fost elaborat de către Fundația „Alături de Voi” România, în calitate de Prestator, în baza Contractului de prestări servicii nr. 633 din 16.05.2025, încheiat cu Organismul Intermediar Regional pentru Programe Europene Capital Uman – Regiunea București–Ilfov (OIR BI), în calitate de Beneficiar.

Obiectul contractului a constat în prestarea serviciilor de elaborare a unui studiu de cercetare privind impactul social al accesării instrumentului de microcreditare combinat cu grant pentru structurile de economie socială, realizat în cadrul proiectului „Future proof microfinance for social inclusion – MICROFUTURE” (ID 01C0088).

Cercetarea a fost derulată în perioada iunie – noiembrie 2025, utilizând o metodologie integrată, bazată pe analiza de politici publice, cercetare empirică și evaluarea impactului socio-economic al instrumentelor financiare destinate economiei sociale din România.

Echipa de cercetare

- Angela Achiței – Președinte, Grup ADV România (Coordonator metodologic)
 - Manuela Iftimoaei – Manager proiecte europene (Cercetător principal)
 - Echipă de cercetare: Ingrid Enache (ADV România), Bogdan Merfea (AFIN IFN SA), Felicia Relenschi (Social Finance Association – SFA)
 - Grafică și design: Dragoș Isăcilă (ADV România)
-

Mulțumiri

Acest raport este rezultatul unui efort colectiv de documentare, analiză și reflecție, realizat cu implicarea activă a numeroși parteneri din ecosistemul economiei sociale din România și Europa.

Mulțumim colegilor din echipa Fundației „Alături de Voi” România, Social Finance Association (SFA), AFIN IFN SA și RISE Romania pentru contribuțiile valoroase aduse în procesul de cercetare și validare a datelor.

Recunoștință specială adresăm întreprinderilor sociale, organizațiilor non-profit și instituțiilor financiare care au participat la chestionare, interviuri și focus grupuri, oferind informații esențiale pentru conturarea concluziilor acestui studiu.

Mulțumim, de asemenea, partenerilor internaționali din rețelele FEBEA, Social Economy Europe, ENSIE Europe, DIESES, EASPD, D-WISE, MicroEurope, Phitrust, Banca Etica, Italia, Seed Capital Bizkaia ș.a. pentru expertiza și exemplele de bune practici care au inspirat formularea recomandărilor strategice.

Această cercetare este dedicată tuturor actorilor care cred în puterea economiei sociale de a schimba vieți, comunități și modele economice, contribuind la o societate mai echitabilă, mai incluzivă și mai sustenabilă.